БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 295 (8202)
ДЕКАБРИИН 19
СРЕДА
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулая

Олониитэ арад түмэниие коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ, парти, правительствын шиидхэбэринүүдые тэдэнэртэ саг эгэлжэ тайлбарилан ойлгуулжа байха хэрэгтэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд туйлай ехэ, гаа хүндэтэй үүргэ дүүргэдэг.

Үргэн ниитэ хүн зоной дундахи хүдэлмэреэ удха түгэлдэрөөр, угаа һонирхолтойгоор эрхилдэг, ажалшадай урда табигдаһан ажахын политическэ ээлжээтэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлдэг культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд республика доторнай яһала олон. Сэлэнгын аймагай Ирогой хүдөөгэй клуб, Мухаршэбэрэй аймагай Никольско хүдөөгэй клуб, Кабанскын аймагай Посольско хүдөөгэй клуб, Иволгын аймагай Гильбирын хүдөөгэй библиотекэ болон культурно-гэгээрэлэй бусад олон эмхи зургаанууд ажалшадай дунда политическэ ба культурно-гэгээрэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг.

Гэхэтэй хамта, хүдөө нютагуудтаи олохон культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр табигданхай.

Хүдөө ажахые дам саашадань хүгжөөн дэбжээхэ зорилгоор КПСС-эй XX съездын баталан абаһан шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ, ороohо таряа, мяха, һү, һoho ба бусад зүйлнүүдые элбэг ехэ болгохо зорилго амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ ажалшадые эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха талаар культурно-гэгээрэлэй олон эмхи зургаанууд өөдтэй үүргэ дүүргэнэгүй гэжэ Хориин, Прибайкальска, Кяхтын, Яруунын ба бусад зарим аймагуудай партийна конференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Хориин аймагай Тохой тосхоной хүдөөгэй клубайшье хүдэлмэриие хаража үзээбди. Һайндэрэй болохоо баярай суглаан үнгэргэгдэхэһөө гадна, политическэ гү, али естественно-научна асуудалаар эндэ лекци, элидхэл һүүлэй хэдэн һарын туршада үнгэргэгдөөгүй байна. Харин үни удаан саг боложо клубай хэгдэхэдэшье, хатар танца болоод гү, али һайл һаа, кинокартина харуулагдаад лэ, зүгөөр политическэ болон культурно-гэгээрэлэй бэшэ маршье хүдэлмэри эндэ хэгдэдэггүй. Мүн клубай хүдэлмэриин түсэб гэжэ эндэ огто табигдадаггүй, энэ асуудалаар эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организацишье һонирходоггүй.

Хориин аймаг доторхи культурно-гэгээрэлэй бусадшье эмхи зургаануудай хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр табигданхай. Эндэхи хэдэн клубууд, библиотекэнүүд ба бусад эмхи зургаанууд үбэлдэ хүдэлмэридэ бэлэдхэгдээгүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ эндэ зохистой анхарал хандуулагдаагүй. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд улам олон болгогдохын хажуугаар, харин тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ аймаг доторнь үсөөрүүлэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Жэшээнь, нёдондо аймагай колхозуудта 8 культбаза эмхидхэгдэһэн аад, мүнөө жэлдэ оройдоо хоёр культбаза хүдэлмэрилнэ. Тиихэдэ Наринай хүдөөгэй библиотекын гэрые Маленковэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Меньшиков эзэлжэрхёод, тэрэниие сүлөөлжэ үгэхэеэ арсахадань, аймгүйсэдкомой культурын таһаг библиотекэ байлгахын тула колхознигой гэрые эрихэ баатай болоо.

Эдэ баримтанууд ямар ушарһаа үзэгдэнэб гэхэдэ, КПСС-эй Ториин айком культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал-ябуулгые ёһотойгоор тоогоогүй, ажалшадай дундахи политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандаһан дээрэһээнь тохёолдоо.

Ажахын энэ жэлдэ хүдөө ажахыгаа улам амжалтатайгаар хүгжөөхэ, эдлүүриин газарай 100 гектар бүриһөө хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абаха арга боломжонууд колхоз бүхэндэ бии. Гүрэн түрын удхашанартай энэ зорилгые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха талаар культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай.

Ушар иимэһээ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха клуб, библиотекэ, культбаза, улаан булан бүхэн политическэ болон культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бодото гуламта болгогдохо зэргэтэй. Клубта гансахан лэ кинокартина гү, али концерт харуулагдаха, библиотекэдэ хүнүүд имагтал газетэ, ном уншахаа ерэхэ һэн гэхэ болоо һаа, алдуу болохо байна. Жэшээнь, хүдөөгэй библиотекые, клубые абажа үзэхэ болоо һаа, тэдэнэр ажалшадай дунда айхабтар ехэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, хүдөө ажахын наукын түйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэ үүргэтэй.

Нэн түрүүн Культурын байшан, клуб, библиотекэ, культбаза, улаан булан бүхэндэ харуулан ойлгуулха агитаци бодомжотой һайнаар, нютагай ажабайдалтай нягта холбоотойгоор эмхидхэгдэһэн байха зэргэтэй.

Республикын культурын министерство, партиин айкомууд, партийна организацинууд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажалябуулгада онсо анхаралаа хандуулха, тэдэнэртэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай. Республикын культурын министерство, аймгүйсэдкомуудай культурын таһагууд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые бэлэдхэлтэй һайн кадрнуудаар хангаха хэмжээ абаха, тэдэнэй хүдэлмэриие хододоо хинан шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые дары усадхажа байха зэргэтэй.

Д. Т. Шепилов Г. К. Жуков хоёр Варшава ошобо

Польшодо байһан советскэ сэрэгүүдэй эдлэхэ эрхыень тодорхойлхын тула Польско Арадай Республикын Правительствотай хэлсээ хэхээр СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Т. Шепилов, СССР-эй Оборонын министр Г. К. Жуков декабриин 17-до самолёдоор Варшава ошохоор мордобо. Советскэ Союзай Правительствын, КПСС-эй ЦК-гэй делегациин, тэрэшэлэн ПОРП-ын ЦК-гэй, Польско Арадай Республикын правительствын делегациин хоорондо энэ оной ноябрь соо болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ дээрэ дурсагдаһан хэлсээ баталха гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа.

(ТАСС).

Д. Т. Шепилов, Г. К. Жуков Варшава ерэбэ

ВАРШАВА, декабриин 17 (ТАСС). Польшодо байһан советскэ сэрэгүүдэй эдлэхэ эрхыень тодорхойлхын тула Польско Арадай Республикын правительствотай хэлсээ хэхээр СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Т. Шепилов, СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков мүнөөдэр Варшава ерэбэ. Польско Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Адам Рапацкий, Национальна оборонын министр Мариан Спыхальский, гадаадын хэрэгүүдэй министерствын, национальна оборонын министерствын харюусалгата түлөөлэгшэд, Польшын сэрэгэй генералнууд СССР-эй правительственна делегациие Варшавска аэродром дээрэ угтаа.

Мүн Польшодо СССР-һээ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ В. А. Карпов болон посольствын бусад гэшүүд делегациие угталсаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Московско областиие Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Московско областиин колхозууд болон совхозууд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөө ажахые, илангаяа малажалые хүгжөөлгөөр һүүлэй үедэ нилээд ехэ амжалта туйлажа, ажахыгаа һайнаар эрхилнэ. Областиин колхозуудта ажахын 1955—1956 онуудта эдлүүриин газарай 100 гектар бүриһөө 220 центнер, совхозуудта—336 центнер һүн абтаа. Һү һаалгаар областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Московско область орон дотороо нэгэдэхи һуури эзэлээ. 1955 оной октябриин 13-һаа 1956 оной октябриин 1 хүрэтэр колхозуудта 353 мянган тонно һүн һаагдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 90 мянган тонноор ехэ болоно. Колхозуудта үнеэн бүриһөө 2712 килограмм, совхозуудта 3446 килограмм һүн һаагдаа.

Колхозуудай фермэнүүдтэхи үнеэдэй тоо олошороо. 1956 оной октябриин 1-дэ колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 9 үнеэдтэй байгаа.

Колхозууд болон совхозууд энэ жэлдэ 268 мянган тонно һү гүрэндэ тушааһан, худалдаһан байна. Энэнь үнгэрэгшэ жэлдэ тушаагдаһанда орходоо 61 мянган тонноор ехэ болоно. Һү тушааха, худалдаха түсэб декабриин 1-дэ 129 процент дүүргэгдээ.

1956 оной 11 һара соо 130 мянган толгой гахай шахагдаа. Энэнь ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ шахагдаһанда орходоо 2,4 дахин олон болоно. Мяха тушааха, худалдаха жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ.

Хахалагдаһан газарай, сабшалан болон бэлшээриин 100 гектар бүриһөө малажалай продуктнуудые ехээр абаһанайнь, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ ехээр тушаадаг болоһонойнь түлөө **Московско областиие Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль
1956 оной декабриин 17.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Воронежско областиие Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Воронежско областиин ажалшад энэ жэлэй эхеэр манай ороной хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаха зуураа, малажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ тушааха, худалдаха тухай КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхые уряалһан юм.

КПСС-эй XX съездһээ хойшо үнгэрһэн богонихон болзор соо Воронежско областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха ехээр абажа, гүрэндэ тушааһан, худалдаһан байна. Областиин колхозууд уялгаяа дүүргэжэ, 1956 оной 11 һара соо 54,6 мянган тонно мяха гүрэндэ тушаажа, худалдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал 2,2 дахин ехээр тушаагдаа. Эбэртэ бодо малай, гахайнуудай тоо олошороо.

Һү һаажа тушаалгаар ехэ амжалта туйлагдаба. Областиин колхозууд жэл хахадай турша соо, 1957 оной апрелиин 1 хүрэтэр һү һаалгаяа хоёр дахин ехэ болгохо уялга абаһан юм. Ажахын үнгэрэгшэ жэлэй турша соо һү һаалга 1,7 дахин ехэ болоо. Тиигэжэ үнеэн бүриһөө 2407 килограмм һүн һаагдаа. Энэнь 1954—1955 оной ажахын жэлэйхидэ орходоо 859 килограммаар ехэ болоно. Областиин бүхы ажахынууд гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид, июлиин 27-до дүүргээд, декабриин 1-дэ 100 мянган тонно һү түсэбһөө гадуур тушаагаа. Колхозууд энэ оной 11 һара соо гүрэндэ 193,7 мянган тонно һү тушаажа ба худалдажа, хоёр жэлэйнгээ түсэб дүүргээ.

Малажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ тушааха тушаа КПСС-эй XX съездын шиидхэбэриие болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилтоор үүсхэл гаргаһанайнь, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө **Воронежско областиие Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль
1956 оной декабриин 17.

Механизаторнууд-практигуудта дипломууд барюулагдаба

Хүдөө ажахые механизацилха ба электрификацилха Московско институдай тусхай факультедэй хүдөө ажахын практигүүд-механизаторнууд дипломуудые абаа. 97 механизаторнуудта инженер-механигай диплом барюулагдаба.

Тусхай факультедые дүүргэгшэд институдай бусад студентнүүдтэ орходоо хуряангы программаар һуралсажа, 2 жэлэй турша соо институт дүүргээ. Диплом абагшадай гурбанай хоёр хубинь эрхим һайн сэгнэлтэ абаа.

(ТАСС).

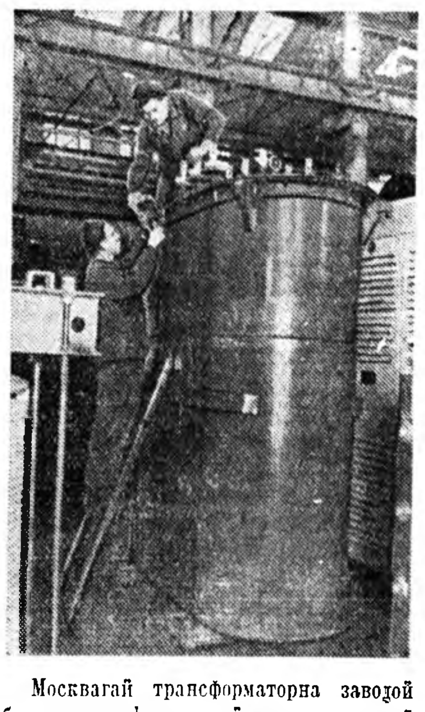

Москвагай трансформаторна заводой бүтээн гаргаһан зүйлнүүдынь манай оронһоо гадна, мүн хилын саанашье мэдээжэ юм. Гансал мүнөө жэлдэ московско трансформаторнууд дэлхэйн 15 орондо эльгээгдэһэн байна.

Венгридэ эльгээхын тула хэгдэһэн тусхай трансформатор һаяхан эндэ хабсаргагдаба. Мүн бүлэг трансформаторнууд Вьетнамда эльгээгдэхээр бэлдэгдэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хабсаргагшад А. Н. Михайлов (зүүн гарһаа), «МТП» маркын трансформатор Венгридэ эльгээхэсэ байна. ТАСС-эй фотохронико

Совет-монгол худалдаа наймаанай харилсаанууд тушаа

Хани барисаанай, хани харилсаанай оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнэй һүүлээр, СССР-эй, Монголой Арадай Республикын хоорондо 1957 ондо эд бараа худалдан абалсаха тухай протоколдо энэ оной декабриин 14-дэ Москвада гар табигдаба.

Тус протоколой ёһоор, Советскэ Союз Монголой Арадай Республикада иимэ эд бараа эльгээхэ юм: Эм дом, тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд, автомашинанууд, элдэб түхеэрэлгэнүүд, нефтьпродуктнууд, хабтайлгагдаһан металлнууд, тэрэшэлэн арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ бусадшье материалнууд.

Монголой Арадай Республика урда жэлнүүдтэл адли Советскэ Союзда үхэр мал, малай тоһон, ноһон, малай арһан, тарбаган, малай, ангуудай бусадшье продуктнуудые үгэхэ юм.

Советскэ талаһаа—гадаадын худалдаа наймаанай министр И. Г. Кабанов, Монголой талаһаа — МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын Орлогшо С. Лубсан протоколдо гараа табяа.

★ *Түрэл орон доторнай* ★

Түмэр үрэжэ шэрээгдэдэг болобо

Ставропольско хизаарай Эльбурсска рудниигай хүдэлмэришэн А. Чудиков түмэрые үрэжэ шэрээхэ шэнэ арга метод зохёогоо. Электрошэрээлгын түхеэрэлгын бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын Ленинградтахи институдай хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ шэнэ арга метод тухайгаа Чудиков дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ, үрэжэ шэрээһэн хэдэн янзын түмэр эльгээһэн байна. Институдай лабораторида тэрэнь шалгагдажа, шэнэ аргаар холбоһон түмэр яһала бүхэ, шанар һайнтай гэжэ тодоруулагдаа.

Хоёр гонзогор түмэрые патрондо һуулгажа, шэрээлгын агрегат хүдэлгэхэдэ, тэдэ түмэрнүүдынь үрэсэлдэхэдөө, шад улаан болотороо халаад бэе бэедээ бүхөөр няалдашадаг. Иигэжэ шэрээхэдэ электрошэрээлгэдэ орходоо электроэнерги 20 дахин багаар гарана. Холбогдоһон түмэрэй зүйдэлынь сэбэр түмэр шэнги бүхэ байдаг.

Дизель-электроход „Лена" Антарктида зорин гараба

Научно - шэнжэлэлгын советскэ шэнэ экспедициин гурбадахи корабль— дизель-электроход «Лена» Калининградтахи далайн худалдаа наймаанай портһоо Антарктида зорин, холын аянда гараа.

Дизель - электроход 10 мянга гаран миль ябаха юм. «Мирный» гэжэ посёлогто ашаагаа буулгаһанай һүүлээр, «Лена» Антарктида шадарай шэнжэлэлтын хүдэлмэридэ туһалалсаха байна. Тиигээд, корабль барилгашадые һуулгаад һөөргөө бусаха юм.

Хүдөөгэй 308 клуб баригдаба

Алтайн колхознигууд болон механизаторнууд энэ жэлдэ элбэг баян ургаса хуряагаа юм. Ниитын ажахыһаа абтаһан олзо доходһоо һүүлэй хоёр жэлэй туршада 308 шэнэ клубууд хизаар дотор баригдаа. Мүнөөшье барилга ехээр хэгдэнэ. Хизаар доторхи эгээн эрхим колхозуудай нэгэн — Шипуновска районой Молотовой нэрэмжэтэ колхоздохи Культурын байшан болон бусад арбан клуб баригдажа дүүргэгдэхэеэ байна.

Харьков. Элдэб түхэлэй тракторнууд, комбайнуудта хэрэглэгдэхэ нэгэ янзын дизельнэ двигательнүүдые дархалхын тула «Серп и Молот» гэжэ заводто бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «СМД-гэй хүтэлбэрилхы конструкторнууд (зүүн гарһаа баруун тээшээ) Б. С. Еременко, главна конструкторай орлогшо И. А. Коваль, С. К. Красников болон А. Д. Потейко двигателиие шалгажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Худалдан абагшадые бүри һайнаар хангадаг болоно байна

Москва болбол туйлай олон янзын эд товар худалдадаг газар гээшэ. Столицадамнай үбэл зунгүй хүдэлдэг 3.500 магазин, 5 мянга гаран палатканууд бии. ГУМ-эй, ЦУМ-эй универмагууд, «Гастраномой» эрхим магазинууд гэхэ мэтэ хаа хаанагүй суутай болоһон олон худалдаа наймаанай газарнууд бии.

Худалдаа наймаанай предприятинууд улам бүри олошорно. Эдеэ хоол болон эд бараанай 88 магазин, олон столово, кафэ, буфет энэ жэлдэ Москвада нээгдээ. Худалдан абагшад бүри һайнаар хангагдадаг боложо байна.

Москвада 87 магазинууд наймаалагшагүйгөөр хүдэлнэ.

«Петровский пассаж» гэжэ универмагта болон Мостекстильторгын хэдэн магазинда эд бүдые шэнэ гуримаар харуулжа, худалдадаг болобо. Дэлгээтэй байһан ямаршье бүд наймаалагшын туһаламжагүйгөөр хүн бүхэнэй хаража үзэхэдэнь болохо юм.

Электронаркоз доро операци хэгдэнэ

Хүниие үбшэгүйгөөр операци хэхэ тушаа хирургнууд, физиологууд, врачууд үнинэй оролдолго гаргадаг. Эфир, хлороформ, азодой закись энэ хэрэгтэ мүнөө болотор хэрэглэгдэһээр байна. Эдэ заримандаа хүнэй бэедэ хоротой байдаг, мүн тэдэниие хэрэглэхэ хэмжээн олдодоггүй, операциин һүүлээр хүнэй зосооһоо гаража үгэдэггүй юм.

Тиимэһээ, электронаркоз хэрэглэхэдэ һайн гэжэ эрдэмтэд һүүлэй үедэ тоолодог болоо.

Хирургиин туршалгын аппаратурын ба тоногуудай научно-шэнжэлэлгын институдта электронаркоз хэрэглэхэ шэнэ аппарат һаяхан ухаалагдаа.

Амитад дээрэ туршалга хэхэдэ, тэрэнь эрхим һайнаар үнгэрөө. Электрын ток бага багаар дадхаан оруулжа, амитанай бэеэ һуларжа мэдээгээ табихадань, зүрхэнэйнь сохилто, амисхалынь хубилдаггүй байна. Операци хүүлэжэ байһан амитан отолуулжа байһанаа мэдэдэггүй, ток болюулхатай сасуу бодоод ябадаг, юумэ эдидэг байха юм.

Электронаркоз хэрэглэн, тус институдта зуу гаран амитад операцилагдаа.

Москваһаа дамжуулга шагнана

Магаданай хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд областиингоо колхозуудые бултыень радиотой болгохо талаар энэ жэлдэ ехэ хүдэлмэри хээ. Орошодой, загаһашадай, далайн ангуушадай аяар холын 9 артельнүүдтэ эдэнэр радиоузелнүүдые тодхоо.

Колхозуудай радиоузелые электрын хүсөөр хангахын тулада Тундрада һалхин двигательнүүд тогтоогдонхой. Колхознигуудай дундаһаа 15 радистнууд бэлэдхэгдээ. Чукоткын хүн зондо радиодамжуулга түрэлхи хэлэн дээрэнь ябуулагдана.

Шэнэ комическа оперо

Москвагай залуу композитор В. Рубин «Гурбан пэтьхэгэрнүүд» гэжэ шэнэ комическа опера бэшэжэ дүүргээ. Ю. Олешиин зохёоһон, суутай үльгэрэй удхые дахуулан, тус оперын үгэнүүдые С. Богомазов бэшэһэн байна.

Энэ оперо — композиторай түрүүшын ехэ зохёол юм.

(ТАСС).

Республикын предприятиинуудта

Улан-Удын «Механлит» завод үйлэдбэринингөө жэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур 500 мянган шахуу түхэригтэ продукци гаргаба. Заводой тракторна цехын слесарь Михаил Григорьевич Демьяненко үдэрэйнгөө нормые 200—220 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Демьяненко ажаллажа байна.

А. Мантаевай фото.

Цехын түрүүшүүл 1957—58 оной түсэбөөр ажаллана

Улан-Удын ПВЗ-гэй булад шудхалгын цех жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид декабриин 11-дэ дүүргэбэ. 11 һара соо нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө ажалайнь бүтээсэ 25 процентээр дээшэлээ. Товарна продукци гаргалгань 2 миллион 58 мянган түхэригөөр ехэ болобо. Мүн энэ цех түрүү аргые ажалдаа хэрэглэдэгэй, ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар булад шудхалгаар өөрынь үные һараһаа һара бүри химдаруулдаг болонхой.

Үргэнөөр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ тус цехынхид түрүү һуури эзэлжэ ябана. Ажалдаа шалгарһан түрүү хүнүүд үдэрһөө үдэртэ олошорно. Цехын олохон хүдэлмэришэд мүнөө үедэ 1957—58 онуудай түсэбөөр ажаллана. Шэнэ табанжэлэй түрүүшүүл В. Азаров, Г. Дугаров, Б. Фомкинов, И. Хамаганов, К. Яковлева, К. Афанасьев болон бусад хоёр—хоёр хахад нормо дүүргэнэ.

Улаан тугта цехын хүдэлмэришэд жэлэй дүүрэтэр 1600 тонно булад түсэбһөө гадуур Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байна.

Ерэхэ жэлдэ энэ цех тепловоз, электровозуудай частьнуудые шудхадаг болохо юм. Тиимэһээ мүнөө эндэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Б. Степанов.

„Эрхим шофёр" гэһэн нэрэзэргэ олгогдобо

Автотранспортна 1-дэхи конторын жолоошодой дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тус конторын коллектив ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые 2 һара урид 101,9 процент дүүргээ.

Жолоошод Г. Максимов, Г. Рябов, Г. Таракановский, М. Тверко, Б. Боженов, Г. Собенников гэгшэдтэ дамжуулгын Улаан тугханууд барюулагдажа, «Эрхим шофёр» гэһэн нэрэзэргэ олгогдоо. Мүн тэдэнэр тус тустаа 900 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ.

И. Сокол.

Ээрэлгын цехтэ

Уужам ехэ зал соогуур тодхогдоһон лампанууд станогуудые нэгэ жэгдээр гэрэлтүүлнэ.

Орёо оньһон станогуудай дэргэдэ ажаллажа байһан залуу эхэнэрнүүдэй гарнуудынь нюдэ сабшама түргөөр хүдэлнэ. Ажалдаа һайса дүршэһэн хүнүүд эдэнэрэй дунда нилээд олон юм. Жэшээнь, Викулина, Охраменко гэгшэдэй бригаданууд абаад үзээ. Эдэ бригадын гэшүүд үдэр бүриингөө даалгабариие 113 — 116 процент дүүргэнэ. Эдэнэр цехынгээ бүхы хүдэлмэришэдтэл адли жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байна.

И. Павлов.

Сэмбын фабрика.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Бригадын парторганизаци

Ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ зорилгоор комплексно бригадануудые бии болгожо байһан түрүү колхозуудай жэшээгээр Сэлэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци иимэ хоёр бригадатай болоо.

Комплексно бригадануудта партийна нүлөө дээшэлүүлхэ зорилгоор колхозой парторганизаци коммунистнуудаа хоёр бригадада хубаарилан табяа. Парторганизациин суглаанай шиидхэбэреэр энэ намар колхозой парторганизаци өөрынгөө хамтын суглаан дээрэ бригада бүхэндэ цеховой партийна организациин жэшээгээр эхин организацинуудые бии болгожо, КПСС-эй айкомой бюрогоор баталуулһан байна.

Цайдам гэжэ нютагай комплексно бригадада 26 коммунистнуудһаа бүридэһэн партийна организаци бии болгогдожо, суглаан дээрээ бюро һунгаад, тэрэнэй секретаряар агроном Д. Сампилов һунгагдаһан байха юм.

Тэрэ гэһээр гурба шахуу һара үнгэрбэ. Энэ парторганизациин ажал-ябуулгые шэнжэлэн харахада комплексно бригадануудта партийна организацинуудые бии болгохо гээшэ ехэ һайн хэрэг гэжэ һанагдана. Яахадааб гэхэдэ, партийна организаци бригадын ажал хэрэгтэ ехээр нүлөөлдэг болоно, ажахын шухала асуудалнууд саг болзор соогоо шиидхэгдэнэ. Энээн тушаа хэдэн баримтануудые харуулхада болоно.

Нэн түрүүн партийна организаци коммунистнуудаа ажахын эгээн шухала һалбарида табиһан байна. Парторганизациин 26 коммунистнуудай 14-ниинь малажалда эльгээгдэжэ, һаалишанаар, хонишоноор, тугалшанаар, мал адуулагшадаар хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, тус бригадада һаалиин 2 гүүртэ бии юм. Гүүртэ бүхэндэ 2—2 коммунист һаалишанаар табигданхай. Эдэнэр түрүү үүргэеэ ажал дээрээ харуулдаг байна.

Парторганизаци коммунистнуудаа гүүртэ, отарануудта хубаарилан табихадаа ехэнхидээ ажал ехэтэй, харюусалгатай участогуудые хараадаа абаһан байгаа. Тиин урдань таряанажалай бригадада хүдэлмэрилжэ байһан коммунист Л. Лундуков мүнөө эхэ хонидой отарые даагшаар табигданхай. Мүн коммунист Ц. Будацыренов нарин нооһотой эхэ хонидой отарада эльгээгдэжэ, тэндэхи ажал хүдэлмэриин түлөө харюусадаг байна. Олон жэлдэ малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ, дүй дүршэлтэй болоһон коммунист Ц. Тогочиевые 130 толгой бурууннуудай гүүртые даагшаар томилһон байна. Яахадааб гэхэдэ, орой гараһан түлнүүд шадал тамираар һула байшоо. Энэ гүүртэдэ ажалай эмхидхэл эрид һайжаруулаагүй һаа, бурууннуд гараалжа болохо байгаа.

Бригадын партийна организаци коммунистнуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ зорилгоор тэдэнэй ажалые ходо шалгажа, хүдэлмэридэнь туһалдаг, дутагдалнуудыень усадхаха хэмжээ абажа байдаг. Эгээн шухала участогуудта хүдэлмэрилдэг коммунистнуудай тоосоон бюро дээрэ шагнагдажа байдаг болонхой.

Парторганизациин бюро бригадын гэшүүдэй культурна эрилтые хангаха асуудалда ехэ анхаралаа хандуулдаг байна. Урдань Цайдам гэжэ нютагта клуб үгы байһан дээрэһээ, заахан таһаг соо улаан булан эмхидхэгдэһэн нэрэтэй байһан юм. Тэндэнь киношье, концертшье харуулха аргагүй байгаа бэлэй. Мүнөө энэ дутагдал усадхагдажа байна. Бригадын клуб болохо ехэхэн гэр баригдажа байнхай. Гадна, бригадын хоёр гүүртэ дээрэ культбазанууд түхеэрэгдээ. Мүн хоёр газарта улаан булан бии болгогдонхой. Тэндэнь культурна хэрэгсэлнүүд яһала бии.

Партбюро коммунистнуудай, мүн партийнабэшэ эдэбхитэдэй һуралсалые һайнаар эмхидхэнэ. Партиин түүхые шудалха кружок бии болгогдоод, занятинуудынь хаһа сагтаа үнгэргэгдэнэ.

Партийна суглаанууд, бюрогой заседанинууд хараалһан болзортоо боложо, шухала асуудалнуудые шиидхэдэг. Жэшээнь, бригадын нэгэ гүүртэдэ һү һаалгa бага болоһон байгаа. Энэ асуудал партийна бюрогой заседани дээрэ табигдажа зүбшэн хэлсэгдээд, хэмжээ абтаба.

Малшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, һү һаалгые 2—2,5 дахин дээшэлүүлхын тула бүхы оролдолго гаргаха гэжэ шиидхэгдээ. Иигэжэ бригадын партийна организаци ажахын болон культурна, мүн колхозниигуудай байра байдалые һайжаруулха бүхы асуудалнуудта анхаралаа ехээр табидаг болобо.

Р. Будаев, КПСС-эй Сэлэнгын айкомой инструктор.

Дээдэ Березовкодохи республикын хүдөө ажахын һургуулиин һурагшад һуралсалай шэнэ байшантай, хоёр дабхар хамтын байратай болобо. Хамтын байрын таһалга бүридэнь 3—4 хүн байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдөө ажахын һургуулиин хамтын байра.

Ф. Сорокиной фото.

Ямар сортын кукуруза эрхим ургаса үгөөб?

(Агрономой тэмдэглэл)

Курукузын үндэр баян ургаса абахын тулада нютаг нютагай эрхэ байдалда таатай зохидоор ургадаг сортнуудые шэлэн олохо хэрэгтэй. Байгалай үмэнэдэхи хуурай хүйтэн хабар, богонихон зунай туршада хүсэд ургажа үрдихэ сорт олохо гэжэ Кабанскын үрэһэ туршалгын станци 1956 ондо кукурузын 9 сортын үрэһэ адли хүрьһэтэй участогуудта тарижа үзэһэн байна. Элдэб янзын сортын үрэһые гүнзэгы гүйхэндэ, олон ондоо болзорто тарижа үзөөбди. Туршалгын дүнгүүд энэ таблицаһаа харагдана:

Сортын нэрэ	1 гектар бүриһөө абтаһан ногоон эшэ набша (центнерээр)
Славгородско—270	92,9
Воронежско	124,9
Харьковска	58,4
Буковинын гибрид	95,1
Стерлинг	105,9
Грушевско-Нютагай	105,3
Краснодарска 1/49	66,4
Хойто Дакотын	117,8
Осетинскэ—1	137,8

Энээнһээ харахада Кабанскын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо «Осетинскэ—1» сортын кукуруза эгээн һайн ургаса үгэһэн байна. Энэ сортын ургаса Харьковска гэжэ сортынхиһаа 2 дахин ехэ байна. Иимэһээ «Осетинскэ—1» гэжэ сортын кукурузые саашадаа манай нютагуудта бүри ехээр туршажа, шалгажа үзөө һаа һайн гэжэ һанагдана.

Стерлинг сортын кукурузые элдэб болзорто, ондо ондоо гүнзэгылдэ тарижа туршаһан байнабди. Энэнэй дүнгүүд доро харагдана.

Тариһан саг	Гектар бүриин ургаса (центнерээр)
майн 15	95,9
июниин 1	127,9
июниин 15	122,5
Гүнзэгынь (сантиметрээр)	
5—6	93,6
8—10	115,0
10—12—	131,9

Эдэ тоо баримтануудһаа харахада июниин 1-дэ таригдаһан «Стерлинг» сорт эгээн һайнаар ургажа, га бүриһөөнь 127,9 центнер ургаса абтаба. Тиихэдэ 10—12 сантиметр гүнзэгыдэ таригдаһан үрэһэн гүйхэнөөр таригдаһанһаа үлэмжэ һайн байба. Майн 15-да таригдаһан кукурузын ургаса юундэ бираагүйб гэхэдэ, хүрьһэнэй хүсэд дулаасаагүй байхада хаягдаһан үрэһэн удаан саг соо хэбтэһэн гү, али хорхой шумуулда гэмтээгдэһэн байгаа. Тиин орой (июниин 15-да) таригдаһан кукурузын ургаха сагынь богони боложо, намартаа боро хюрууда сохигдодог байна. Тиимэһээ орой тариһан кукурузые хүсэд ургуулангүй эртэ (августын 19-дэ) хуряаха баатай болонобди. Энээнһээ ямар тобшолол гараnaб гэбэл, дан эртэдүүлхэдэшье, дан оройтуулхадашье—адли муу.

Мүнөө жэл манай эндэ, илангаяа хабар, зунай эхин багта хура бороогүй байгаа. Энэ ушарта гүйхэндэ (5—6 см.) таригдаһан участогуудай үрэһэн гандашоо, тиин бүри гүнзэгыдэ таригдаһан үрэһэн хүрьһэнэй шииг нойто абажа, гандаагүй, ургасань һайн байгаа.

Тарилгын урда тээ га бүридэ 20 тонно наг шэбхэ тараагдаа. Гадна, хабар эртэ хэгдэдэг борнойлгын удаадахи лущенитэй сугтань га бүридэ 30 килограмм аммиачна селитрэ, 40 килограмм гранулированно суперфосфат, 20 килограмм калийна дабһан утэгжүүлгэ болгон хүрьһэндэ оруулагдаа һэн. Тарилга квадратно-гнездовой (70x70 сантиметр) аргаар хэгдээ. Гадна, тарихадаа нүхэн бүридэ үтэг шорой хэгдэһэн байна. Саашадаа ургасын хойноһоо ёһотоор харууһалжа байгаабди. Буртаг үбһэн 2 дахин түүжэ хаягдаа.

Агротехникын заабаринуудые тоохогүй ябадал ямар хохидолтойб гэжэ нэгэ иимэ баримта харуулна. Манай участогтай хүршэ колхозой полидо ямаршье үтэгжүүлгэ хэнгүй, намарай пар дээрэ кукурузаяа тариһаниинь оройдоо ургаагүй.

Манай республикын колхозууд, совхозууд кукурузын өөрын үрэһэгүй хадаа ондоо тээһээ асарһан үрэһөөр тарилга хэнэ. Теэд нютагтаа гибриднэ үрэһэтэй болохын тулада Онохойн селекционно станциин һүүлэй хоёр жэлэй туршада хэһэн юумэнь үшөөл харагданагүй. Гибриднэ үрэһөөр тарилга хэбэл, үндэр ургаса абахамнай дамжаггүй.

Нютаг нютагтаа кукурузын участогуудые шэлэжэ олохо гээшэ тон шухала хэрэг мүн. Шара гү, али элһэлиг хүрьһэтэй хадын үбэрэй, наруули газарта кукуруза тарихада таатай. Тиихэдэ тарилга сэбэр пар дээрэ хэхэдэ һайн байна.

1957 ондо кукурузые сэбэр пар дээрэ тарижа, нютагай болон минеральна утэгжүүлгэ һайса оруулха хэрэгтэй.

М. Залуцкий, Кабанскын үрэһэ туршалгын станциин агроном.

Коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ

Манай цехын партийна организаци коммунистнуудайнгаа үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхын тула һүүлэй үедэ нилээд оролдолго гаргадаг болоо. Энэ зорилгоор коммунистнуднай цехын гол участогуудта хубаарилан табигданхай. Коммунист бүхэн дааһан участогуудайнгаа ажал хэрэгэй түлөө харюусана.

Партиин гэшүүд социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхой. Жэшээнь, нүхэр А. Чажев дааһан участогайнгаа хүдэлмэрилэгшэдые мүрысөөндэ хабаадуулан, һайн амжалта туйлана. Участогай хүдэлмэришэд һара бүридэ уялга абадаг. Тэрэнээ һайнаар дүүргэхын тула 10—10 хоног соо юу хэхээ тодорхойлдог байна. Мастер А. Чажев хүдэлмэришэдтэ үдэр бүри тодорхой даалгабари-нормо үгөөд, үдэшэндөө дүүргэлтыень шалгадаг. Зарим хүдэлмэришэд даалгабаряа дүүргэнгүй байшадаг. Тиихэдэнь ямар шалтагаанһаа боложо нормоёо дүүргээгүйб, гэжэ мастер элирүүлдэг, хэмжээ абадаг байна. Иигэжэ һүүлэй һарануудта нормоёо дүүргэдэггүй хүнүүд үгы шахуу болонхой. Цехын эгээн бэрхэтэй энэ участогайхид мүрысөөндэ һара бүри түрүүлжэ ябана. Энэ участогта хүдэлдэг коммунист В. Крючков, М. Фентисов болон бусад үдэр бүри хоёр нормо дүүргэжэ, нүхэдтөө жэшээ харуулан ажаллана.

Социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэдээ, тэрэнэй ябасые, дүүргэлтые һайнаар харуулхые оролдонобди. Бидэнэр ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргахаһаа гадна, уряа лозунгнуудые хирэ хирэ болоод лэ хэрэглэнэбди. Жэшээнь, цехын эрхим токарьнууд—коммунистнууд Б. Мамаев, Ф. Славин гэгшэд үдэр бүри хоёр хахад, гурбан нормо дүүргэдэг юм. «Токарьнууд, эдэ түрүүшүүлһээ жэшээ абагты» гэһэн лозунг агитаторнууд бэшээд, цех соогоо үлгэһэн байна.

Партийна организаци түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүхы хүдэлмэришэдэй шадабари болгохые оролдоно. Энэ зорилгоор цех соо түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдээ. Түрүүшүүлнай ажалайнгаа һүүлээр цехтээ үлэжэ, хүдэлмэриингөө арга оншые залуу хүдэлмэришэдтэ хөөрэжэ үгэдэг, ямар тоног хэрэгсэлнүүдые хайшан гэжэ хэрэглэхэдэ гамтай, бүтээсэтэй байхаб гэжэ харуулдаг. Жэшээнь, токарь Мамаев залуу 10 хүдэлмэришэниие түрүү дүршэлдэ һургаха гэжэ шиидэһэн юм. Шадамар токарь ажалайнгаа һүүлээр ходо цехтээ үлэжэ, залуушуулда заажа үгэдэг юм.

Түхеэрэлгэ болон станогуудай һайнаар хэрэглэгдээ һаа уялганууд һайнаар дүүргэгдэдэг, үгы һаа — үгы байна. Тиимэһээ энэ асуудалда парторганизаци анхаралаа ехээр хандуулна. Коммунист Захаров дааһан участогайнгаа станогуудые ехэ наринаар харууһалдаг, элэһэн эбдэрһэн газартань заһабарилга саг соонь хэдэг юм. Энээнэй ашаар лэ станогууд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана. Станочнигуудай ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлээ. Жэшээлбэл, коммунист-токарь С. Капустин үдэр бүри гурбан нормо дүүргэнэ.

Манай коллективэй, парторганизациин үмэнэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Дутагдалнуудшье бии. Тэдэнээ усадхахын тула парторганизаци бүхы хэмжээ абана. Илангаяа коммунистнуудай үүргэ ба харюусалгые эрид дээшэлүүлжэ, парторганизацяа бэхижүүлхэ, ажал хэрэгтэ ехээр нүлөөлдэг болгохо шухала байна.

Э. Качунас, ПВЗ-гэй арматурна цехын парторганизациин секретарь.

Хонидынь булта һайн үүлтэрэй болохонь

☆ ☆

(Хориин аймагай „Улаан Одон" колхозой дүй дүршэлһөө)

☆ ☆ ☆

— Хони адуулжа ябаа һаа, яагаа хабатай уужам тала гээшэб даа,—гэжэ автобусто ябаһан нэгэ үбгэн зэргэлжэ һууһан нүхэртөө хандахадань, тэрэ хүниинь тодожо абаад:

— Тиимэ даа. Энэ, талын үбһэ ногоониингшье шэмэтэй, һайхан юм. Хабар, зундаа ногоо һалхидаһан хонидой захаданшье хүрэхөөр бэшэ уужам тала гээшэ,—гэжэ хэлээд, асууна: Та хаанахибта? Хонин дээрэ ажалладаг гүт?—гэжэ үбгэнһөө асууна.

— Би Яруунаһаа ябанаб даа. Колхозой хонин ажал дээрэ 20 гаран жэл соо хүдэлмэрилнэб. Мүнөө хонидойнгоо олоор хурьгалхаһаа урид город, хүбүүдтээ айлшалха амаралта абаад ябанаб,—гээд үбгэн хонишон маһаран хөөрэжэ захална.—Та энэ колхозой бэшэ хаяат? Энэ колхоз хонин ажалаараа хэр байдаг юм ааб?—гэжэ хонишон үбгэн һонирхожо оробо. Теэд тэрэ нүхэрынь энэ колхоздо буушаха байжа, харюусажа үрдихэгүй байһандань хонишон үбгэн эхи табиһан хөөрэлдөөнэйнгөө һабагшын таһарһанда тон ехээр хара бууһан янзатай һуугаа һэн...

Үбгэнэй асуудалда харюусахын түлөө нэгэ хэдэн үгэ хэлэхэдэ болохо. Үнэхөөрөө, «Улаан Одон» колхоз хонин ажал амжалтатайгаар эрхилхэ бүхы арга боломжотой юм. Хонин һүрэгэй бэлшэхэдэ зохид уужам тала бэлшээриинь үбһэ ногоон шэмэтэй һайхан.

Гэбэшье, хоёрхон жэлэй урда тээ тус колхоз малажалайнгаа гол һалбари болохо хонин ажалые хүгжөөхэ талаар аймагайнгаа эгээл гээгдэнги колхозуудай нэгэн байгаа. Хонин һүрэгэйнь тоо толгой тон удаанаар олошордог, үүлтэрынь һайжаруулха хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэдэг байгаа. Тиихэдэ хонишодой ажал хүдэлмэри тушаа анхарал багаар хандуулагдадаг, тэдэнэй ажалай түлөөһэн, материальна урмашуулгашье һүрхэй бэшэ һэн. Мүн эндэ тэжээл, һайн байра дутамаг байгаа.

Зүгөөр хүдөө ажахые, тэрэ тоодо малажалые ойрын жэлнүүдтэ эрид хүгжөөхэ тухай парти, правительствын тогтоолнуудай гарахада эндэхи колхозниигуд хонин ажалдаа онсо анхарал хандуулаа һэн.

Тиигэжэ мүнөө «Улаан Одон» колхозой хонид булта даа шахуу һайн, дулаан байрануудта оруулагданхай, үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр дутахаяа болинхой. Колхозой правлени, партийна организаци үнэн сэхэ, дүй дүршэл ехэтэй колхозниигуудые шэлэжэ хониин харууһалгада табиһан, тэдэниие зохид һайн ажаһуудалтай болгохотоёо хамта ажал хүдэлмэрииень бодотоор эмхидхэдэг, хүтэлбэрилдэг болоо. Хонишодые түлбэриин талаар урмашуулжа байгаад эмхидхэһэн социалистическэ мүрысөөн тэдэнэй үүсхэл эдэбхиие нилээд дээшэлүүлээ.

Энэ колхоз хонин һүрэгөө олошоруулхатаяа хамта үүлтэрыень һайжаруулха талаар ехэ оролдолго гаргаа. Хэрбээ 1954 ондо бүхы хонидойнь хахадһаа үсөөхэниинь нарин ба нарибтар нооһотой байһан һаа, мүнөө 76 процентнь болоо. Энээнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 2,78 килограмм гэхэ гү, али эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 123,8 килограмм нооһон абтаа. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ тус колхоз нооһо абалгаяа 25,2 процентээр ехэ болгожо, тэрээнһээ хахад миллион түхэригэй олзо доход абаһан байна.

— Гансал нооһонһоо миллион түхэригэй олзо доход жэлдээ абахамнай холо бэшэ болоо,—гэжэ эндэхи колхозниигуд омогорхон хөөрэлдэдэг болонхой.

Тиихэдэ колхозой суутай хонишон Шойжолмаа Эрдынеева 500 эхэ хонидые харууһалха зуураа хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлһэн, толгой бүриһөөнь 4,9 килограмм нарин нооһо хайшалжа, колхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Мүнөө энэ хонишоной отарада хонидой һубайралга усадхагдаа, мүн хурьгад үбэлэй һарануудта абтажа, кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэдэг болонхой. Мүн хонишод Дарижап Дамбаева, Дашаханда Балаганова, Рыгзема Батуева, Даши Цыбикова гэгшэд хонин бүриһөө 3—3,9 килограмм нооһо хайшалаа. Тиихэдэ үүлтэртэ хусануудые харууһалдаг хонишон Дара Цыбиков хуса бүриһөө дунда зэргээр 7,5 килограмм нооһо хайшалаа. Мүнөө колхозой хонишод хонидой үбэлжэлгые һайнаар эмхидхэжэ, шэнэ түл абалгада хүсэд бэлдэнхэй.

Иимэ амжалта тус колхозой хонишодой хайшан гээд, ямар аргаар туйлаһан тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ юм. 1955 ондо тус колхоз Ставропольско хизаарһаа 200 толгой үүлтэртэ түлгэ, алтайска үүлтэрэй хэдэн хусануудые худалдажа абаһан байна. Үшөө өөһэдынгөө һүрэг сооһоо 200 гаран толгой нарин нооһотой хонидые илгаад, тусгаар отара эмхидхэжэ, тэрэнээ саашадаа нарин нооһотой хони үсхэбэрилгын үндэһэ һуури болгоһон байна. Энэ отарые нэгэдэхи фермэдэ үгэжэ, энэ фермэдээ үшөө нарибтар нооһотой хонидые илгажа үгэһэн байна. Фермые эдэбхитэй колхозник, коммунист Батоцырен Дугаровта даалгажа үгтөө һэн. Тэрэнэй эсэстэ тус колхоз ойрын жэлнүүдэй туршада хонидойнгоо үүлтэрыень һайжаруулжа, гансал нарин ба нарибтар нооһотой хонидые баридаг болохо бшуу. Иимэ хонидой үлүү ашаг олзотойе колхозниигууд өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэһээ мэдэжэ абаа. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ тус колхоз худалдажа абаһан 200 толгой нарин нооһотой хонидһоо 60 мянган түхэригэй олзо доход оруулаа гэхэ гү, али хонин бүхэнэй гансал нооһонһоо 300 түхэригэй олзо доход абаа. Харин шэрүүбтэр нооһотой хонин бүхэн оройдоо 50—60 түхэригэй олзо доход үгэһэн байна.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие зоотехник Энгельсина Халзанова, залуу зоотехник Нина Белоусова гэгшэд һайнаар эрхилээ. Эдэнэр колхозой хонишодой ажалай арга оншые хараадаа абалсан, зоотехническэ эрдэм ухаанай заабаряар хонишодой ажалые эмхидхэнэ.

1957 ондо тус колхоз хонидойнгоо тоое 3500 толгойгоор олошоруулха гэхэ гү, али арба мянган толгой болгохо, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм нооһо абахаар шиидэнхэй. Тиихын тулада хонидойнгоо үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, түлнүүдыень хоролтогүйгөөр абажа түлжүүлхые хонишод эртээнһээ оролдоно. Мүн 1957 ондо «200—300-гаад толгой һайн үүлтэрэй түлгэ Ставропольско хизаарһаа асарха, мүн үүлтэртэ хэдэн хусануудые худалдажа абахаар хараалаанхай.

— Ойрын хоёр жэл соо хонидойнгоо тоое 2—3 дахин олошоруулжа, бултыень нарин ба нарибтар нооһотой болгохо зорилготойбди, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Даржа Цыремпилович Цыбикжапов хөөрэнэ.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Арад зониие үргэн хэрэгсэлэй эд бараагаар хангаха

☆ ☆

Ажалшадай эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандана

[К]ПСС-эй XX съездын шиидхэ[бэри]... соо советскэ хүнүүдэй мате[риал]ьна ажабайдалыень дам сааша... hайжаруулха гэhэн зорилго [та]гдаhан байгаа. Энэ зорилгые [бэелүүлхэ] хэрэгтэ советскэ худал[даа] наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ... ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

...үлэй hарануудта республикым... худалдаа наймаанай хүдэлмэ[рил]эгшэд ажалшадай дунда эд ба... болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые ...гээр наймаалдаг болоо. Энээ... ...ашаар сентябрь, октябрь, но... hарануудта эд бараа худал... гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүр[гэ]бэ. Жэшээлхэдэ, октябрь hара республикын хүн зондо түсэб... гадуур 2 миллионhоо үлүү тү[хэриг]гэй эд бараан наймаалагдаа.

...бэшье, республикын худалдаа [наймаа]най зарим организацинууд ... ехэ арга боломжонуудтай ...башье, түсэбөө дүүргэнэгүй. [Жэш]ээлхэдэ, Зэдын комбинадай, [ЖД]РП-ын ОРС-нууд, книготорг, ...иканай продснаб болон бусад муугаар хүдэлмэрилнэ. Эдэ ор[гани]зацинуудай гэмээр республика... 17 миллион түхэригэй үргэн [хэрэг]лэлэй эд бараан ажалшадта ...у наймаалагдаа. Мүн худалдаа [наймаа]най олон организацинууд ...оргдомол фондын ёhоор база... абаха ёhотой эд бараагаа саг ... абаашанагүй. Гансахан III [квар]тал соо 10 миллион гаран түхэ[ригэй]... эдеэ хоолой зүйлнүүд, 5 [милл]ионhоо үлүү түхэригэй эд ...ан абтаагүй үлэшэhэн ...а. Худалдаа наймаанай ...он организацинууд hү, ого... ...й эдеэ ехээр худалдажа, ажал[шадай]... эрилтые хангахые оролдоно... Тиимэ арга боломжо дүүрэн ... Хартаабха, овощь ехээр ...дхэгдэнхэй. Улан-Удэ городой ...ртэ овощной хэдэн магазин ...энхэй. Тиимэ магазинуудые томо предприятинууд шадар олоор нээхэ хэрэгтэй.

Худалдаа наймаанай зарим предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд магазинуудтаа ямар зүйлнүүдэй бии, үгые, ямар эд бараанай ехээр хэрэглэгдэдэг байhые хараадаа абанагүй.

Гадна, хүдэлмэришэдэй тосхонуудай, леспромхозуудай магазинуудта үхибүүдэй нааданхайнууд, мылэ, галантерейнэ товарнууд, ажаhуудалай элдэб хэрэгсэлнүүд ехэ хомор байдаг. Хадааhа, шэрэ, лампын шэл гэхэ мэтые магазинуудта олохонь бэрхэтэй. Мүн малгай, гутал, оёмол хубсаhан, илангаяа үхибүүдэй хубсаhан ехэ хомор. Худалдан абагшадые культурнаар хангаха ба ариг сэбэрые сахиха талаар ехэ дутагдалнууд бии.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинууд бүришье муугаар хүдэлмэрилнэ. Столовонууд эдеэ хоолой зүйлнүүдээр яhала хангагдаhан аад, наймаанайнгаа түсэбые дүүргэнэгүй. Илангаяа Улан-Удын столовонуудай трестын (директорынь нүхэр Роговой), ПВЗ-гэй ОРС-ын столовонууд эдеэ хоолоо шанар муутайгаар, нэгэл янзаар бэлдэнэ. Огородой эдеэн, hүн, крупа болон мяха-консервын комбинадай үлүү гараhан продуктаар элдэб хоол бэлэдхэжэ, блюдэнүүдэйнгээ үнэ сэнгыень химдаруулха арга боломжо эндэ хэрэглэгдэнэгүй. Кухнинуудайнь хүдэлмэриин гуримшуулгадаагүй дээрэhээ хүнүүд эдеэ хоол абахын тула үнэтэ сагаа гээнэ.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой организацинуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулхын тулада партийна, советскэ организацинууд анхаралаа табиха ёhотой.

К. Бардонов.

☆

Холын малшадта—нүүдэл наймаа

Сэлэнгын аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд колхозуудай холын фермэ, гүүртэнүүдэй малшадые эд бараагаар саг соонь хангаха асуудалда ехэ анхаралаа табина. Аймпотребсоюзай автолавкынхид хараалагдаhан графигай ёhоор үдэр бүри фермэ, гүүртэнүүдээр ябажа, малшадые дабhа, сай, зуруул гэхэ мэтэ шухала хэрэгтэй элдэб эд бараагаар хангана. Автолавкые даагша нүхэр Именохоев үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар малшадые хангахаhаа гадна, тэдэнэй захиhан барае дахилтынгаа ерэлгэндэ заатагүй асархые оролдодог. Захилаар асарhан эд бараанайнь тоодо валенка, кирзовэ сабхи, дулаан дэгэл, хубсаhа, элдэб бүд бии байдаг. Автолавкынхид hара соо 35—40 мянган түхэригэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые малшадта наймаалха түсэбтэй аад, 60—70 мянган түхэриг хүрэтэр наймаалжа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ.

Аймпотребсоюзай автолавкынхид Сталинай, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудай фермэ, гүүртэнүүдээр ябаhанайнгаа hүүлээр, складhаа дахин эд бараа абажа, Калининай нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудта ошодог юм.

Аймагай сельпонуудшье аймпотребсоюзай гансахан автолавка хараад байнгүй, өөhэдөө нүүдэл ларёгуудые эмхидхэжэ, фермэ, гүүртэнүүдтэ эльгээнэ. Мүнөө аймагта нүүдэл 7 ларёк эмхидхэгдээ. Тамчын сельпогой нүүдэл ларёгые даагша графигаа заатагүй дүүргэхын зорилгоор үдэр бүри фермэ, гүүртэнүүдээр ябана. Сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Зоригтуев ларёгой фермэнүүдээр ябаха болзорые наринаар шалгадаг юм.

К. Донской.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системын, ниитын эдеэ хоолой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлыень дээшэлүүлхын тулада хоёр неделиин семинар үнгэргэгдэбэ.

Ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд лекци шагнахаhаа гадна, өөhэдөө үгэ хэлэжэ, дүй дүршэлөө андалдан абалсаhан байха юм. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймпотребсоюзай чайные даагша нүхэр Княжева амтатай эдеэ хоол буйлуулха, худалдан абагшадые hайнаар хангаха, ариг сэбэрые сахихын түлөө чайнын коллективэй яажа тэмсэдэг байhан тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Мүн тэрэшэлэн Кабанскын аймпотребсоюзай чайные даагша нүхэр Шунков ба бусад ажалайнгаа дүй дүршэл тухай хөөрэhэн байнад.

Түсэблэлгын ба финансова хүдэлмэрилэгшэд тус тустаа лекцинүүдые шагнаа.

Удаань семинарта хабаадагшад уласхоорондын байдал тухай лекци шагнаа.

Ц. Колмаков.

„Намhаа саагуур, наранhаа наагуур"

...үнөө үбэлэй хүйтэнэй шанга ... байхада малшад ниитынгээ ...е гарзагүйгөөр, тобир тарга... ондо оруулхын тула үсэд шан... тэмсэнэ.

...э харюусалгатай үедэ холын ...а, гүүртэнүүдэй малшадые үр[гэн] хэрэглэлэй эд бараагаар саг ..., таhалгаряагүй хангаха гээшэ ... ехэ удхашанартай байна. ...хэ зуура, худалдаа наймаанай ...м организацинууд энэ талаар ...н дутагдалнуудтай. Жэшээлхэ[дэ], Баргажанай аймагай Суво[-Баян]голой сельпо хүдөөгэй арад зо[ниие] үргэн хэрэглэлэй эд бараа[гаар] саг соонь ханганагүй. Илан[гаяа] колхозой центрhээ холо ажа[ллада]г малшадые эд бараагаар саг ... хангахын тулада нүүдэл най[мааые] эмхидхэхэ шухала байгаа.

...бэшье, Суво-Баянголой сельпо[гой]... нүүдэл ларёгуудые эмхидхэнэгүй, үбэлэй үедэ холын отара, гүүртэнүүдтэ ажаhуудаг малшадые эд бараагаар хангахын тула ямаршье хэмжээ абанагүй. Энээн тушаа аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ анхаралаа табинагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

«Белые воды» гэжэ газарта байдаг Маленковой нэрэмжэтэ колхозой малай байра Суво-Баянголой сельпоhоо 10-аад модоной газарта юм. Теэд тэрэ сельпогойхид хүйтэн боложо эхилхэhээ хойшо иишэ харагдаагүй. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшад эд бараагаар мүн лэ муугаар хангагдана. Эд бараагаар малшадай иимэ муугаар хангагдажа байхада Суво-Баянголой сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Терентьев hанаа амар «намhаа саагуур, наранhаа наагуур» гэжэ hууна.

Н. Климов.

Сатирын БУЛАН

„Васька" гэжэ азарга гахайн намтарhаа...

Газар дуулаг, гахай шагнаг гээд лэ хөөрэжэ эхилхээр юумэн даа.

Шантагархан хамартай, шагтагар пэдьхэ бэетэй «Васька» гэжэ алдаршаhан азарга гахай мүнөө hүни зүүдэ зүндөө муу юумэ үзөө ха гү—мэдэхэ аргагүй. Зүгөөр, Васька мүнөөдэр эртэ ерээд, дорюун согтойхон «хар-хур» гэхэдэнь хорёо соогуураа холхор-холхор алхалжа ябаба. Эгээл энэ үедэ адуу мал үбшэ хабшанhаа абарха нангин уялгатай ветфельдшернүүд Павел Кречетов, Степан Колмаков гэгшэд эндэ үзэгдөө hэн.

—Гахайнуудыетнай тарихамнай, хэзээдэшье үбдэхэгүй, нэгэ нэгээр шэрэгты наашань шэхэнhээнь! —гээд фермые даагша нүхэр Нагорныдо тэдэнэр захирба.

—Энэ дороо,—гээд лэ Нагорный гүйбэ.

Тиигээдшье мэнсэгэр тарган, шантагар шантагар гахайнууд хэдышье шангаар шашхалдаа hаа, аргашадай гарта орохо ушартай болобо. Шашхалдаханшье ойлгосотой. Бүхы гахайнууд тарюулаад, гансал «Васька» хэнииешье ойроо хүргэнгүй үлэшэhэн байгаа.

—Васька... Васька... Шуу-уу-ууг, шууг-шууг-шууг, —гэжэ байгаад ветеринарнууд, фермын хүдэлмэрилэгшэд оого табилдаба. Зүгөөр, Васькын балай тиимэ бэлэхэнээр гуяа табижа үгэхэ дурагүй байхадань, аргашад яахаяашье ойлгожо ядаад, духаяа маажасагаан зогсобод.

—Хэдэр лэ ороолон юумэ даа. Олоороо хамhажа баряагүйдэ түбэгтэйл худа байха. Хубхай мэлигэнээд, барихашье газарынь олдохогүй,—гэжэ нүхэр Нагорный тэндэhээ дуугарба.

Тэдэнэр хаа-яа бүгдылдэн, заримдаа мүлхин hагад хаана хаанаhаань Васькада добтолго хэбэ ха. Теэд, Васькын шодогор боро hүүлые шүүрэн алдаад лэ hула үлэшэдэг байба.

—Яахамнай гээшэб?—гэжэ нэгэниинь гайхана.

—Зүбшэлжэ үзээл даа,—гээд нүгөөдэнь дурадхаба.

Үндэр дээдэ зүблөөнийнь унжагайржа, ээлжээ ээлжээгээр эсэтэрээ үгэ хэлэбэд. Һүүлэй hүүлдэ гарган тогтоолынь одоол тэнгэриин дуун шэнги—аргагүй шанга: «Гэм хэhэнэйнь түлөө толгойн «саазада» хүртөөхэ!» гэhэн байжа, тэдэнэр буу шуугаа hомолоод, наярхай-таярхай газаашаа гараhан юм гэхэ. Теэд, «Васька» гахай юу ойлгохоб даа—буу бараад ябаhан хүнүүдые хашлагүй харажал байгаа hэн бэзэ. Эдэ минутанууд тэрэнэй ами наhанай эгээл hүүлшын минутанууд байгаа бшуу...

—О, шимни снайпер байналши! Молодец!—гээд нүхэр Нагорный өөрынгөө туhалагша Филиппов Петрые магтажа эхилбэ:—Мэргэн лэ буушан байнаш даа! Энэшни татагадшье гэнгүй тангайшабал. Зай, «Васькашье» hалаа. Энэ түүхэ иигээд лэ дүүрээ аабза гэхэдэ, —арайшье тиимэ бэшэ байба.

—Иигээд халта сэржэм үргөөл hаа, хамаагүй юм hэн ха даа... гм... гм..—гээд ветеринарнууд хоолойгоо маажажа, халтантуулба.

—Болохо, болохо,—гэлдэжэ фермын дарганар дабталсабад. Баhа тиихэдэ шарууhанай шэнэхэн мяханhаа халта ама хүрэжэ, гулд гэдэгээ даруулаа hаа—бэедэ hаалта болохогүйл hэн ха. Теэд...

Ветеринарнууд гахайшад бэе бэеhээ түбэгшөөнги, урда урдаhаа харалсан байтараа:

—Тагалсагханиинь... ша... ша... шарахадаа hаа—эдеэн лэ байха,—гээд Нагорный зүрхэлбэ. Ветеринарнуудшье жолоогүй... Тиигэел гэлдэбэ.

—Ай, яндан гахай, яахадаа орой миил дүрбэн тагалсагтай байhан шолдоон бэ? Үсөөдэхэл, садахагүйлди. Дээрэнь үшөө толгойень нэмээд буйлуулбал, шара дарахал шолмо ааб даа. Эдихэл гээ hаа, эдиhэн шэнгеэр... гэлдэбэ.

Хүхилгэншье эхилээ. Мяхан дүүрэн, архишье багадахаар бэшэ. «Васька» гахайн таргалhанай түлөө эрэ мэргэн Филипповэй хүндэдэ, фермые даагша Нагорнын түлөө... гэжэ байгаад hүхирэлдэхын дундуур шанга шангаар мүргэлдэhэн рюмкын шэлнүүдэй ханхинаха дуулдана.

Хамтын үнэтэ зөөри болохо энэ азарга гахай юунэй түлөө, ямар гэм хэhэндээ алагдажа, шарууhан болошобо гээшэб? Баригдаагүйнгөө түлөө гээд нүхэр Кречетов, Колмаков, Нагорный, Филиппов харюусажа магад. Теэд, хорёо соо ябаhан тарган бошхо гахай барижа шадахагүй хүнүүдэй байhанда хамтын ажахы, колхоз гэмтэй бэшэл. Гахайhаа байха колхозуудай hүрэг адуун соо бэедээ дүтэшье хүргэхэгүй үреэлэн, hоёолонгууд мянга мянгаараа ябахал. Тэдэниие тариха хэрэгэй гарабал, Кречетов Колмаков хоёрые юрэдөө бү эльгээгыт гэжэ Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой дарганарые гуйха гуйбадаха байналди. Хэрбээ эльгээгээ hаатнай—баригдабагүй гэжэ хэлээд, адууетнай хяа буудажархихадаа болохол. Хара боложо, тэдээнтэй нөөхи «снайпер» мэргэн Филиппов ошолдоо гээшэ hаа, бүри болёо даа...

Л. Дамбаев, К. Романов, Ц. Бадмаев.

Оншыень алдадаггүй ветеринар

В. ЖДАНАЙ зурагhаа

(„Вожык" журнал. Минск)

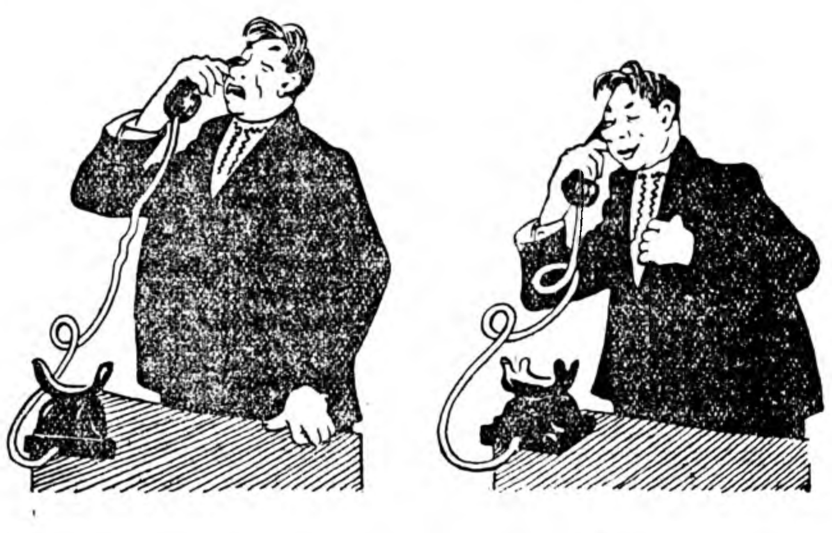

—Юун? Поршоонхо үбдөө? Сүлөөгүйб!..Юун? Поршоонхоёо үүсэлээбди? Ошохоёо гарабаб. («Крокодил» журналhаа абтаба).

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ YНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Журамгүй наймаалагша"

Вичурын аймагай Ара-Хэрээтын сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи Еланай сельпогой 3-дахи магазин хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Ажалшадта шухала хэрэгтэй сай, дабhан гэхэ мэтэ зүйлнүүд таhалдадаг.. Эндэ эмхи гуримгүй. Наймаалагша Мотонкуева магазинаа арай гэжэ 11 сагта нээнэ гэhэн бэшэг манай газетын декабриин 4-нэй номерто дээрэ дурсагдаhан гаршагтайгаар толилогдоhон юм.

Статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб байба. Тус статья Еланай сельпогой правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, наймаалагша нүхэр Мотонкуева ажалhаа сүлөөлэгдөө гэжэ манай редакцида Бичурын аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таhагые даагша нүхэр Ламожапов мэдээсэбэ.

Политехническэ hуралсал манай аймагта ямараар бэелүүлэгдэнэб

...луу үетэниие ажал хэрэгтэ [ком]мунистическэ ёhоор хандадаг [бол]он хүмүүжүүлхэ гэhэн партиин [XX] съездын заабариие бэелүүлхын [тула] манай аймагай багшанар ню[та]гтахи партийна, советскэ ор[гани]зацинуудай, олониитэ ажалша[дай], үхибүүдэй түрэлхидэй эдэбхи[тэй] туhаламжаар нилээд ехэ хүдэл[мэри] хэжэ байна. Ториин дунда [hургу]улиие абаад үзэбэл, политех[ниче]скэ hуралсал яhала hайнаар ...дхэнхэй. Ториин, Бургалтайн ...-үүд автомобиль болон бусад [маши]нануудые үгэжэ, хүдөө ажа[хыда] хэрэглэгдэдэг техникэтэй hу[рагш]адаа танилсуулха хэрэгтэнь [hу]ргуулида ехэ туhа хүргөө. Һу[ргуули]дынь багша В. Е. Шулуновой ...бэрээр элдэб машинануудай ...оньhон механизмтай танилсана. [По]литехническэ hуралсал эмхид[хэхэ]... Ториин дунда hургуулиин ...hан зарим тэды дүй дүршэлые ...гай бусад hургуулинууд халан ...а байнхай. Үхибүүдые эрдэм[дэ] ...ада hурахатай хамта, МТС-үүд ... колхозуудта экскурсяар ошо[жо], хүдөө ажахын техникэ ба үй[лэдб]эритэй танилсуулна. Энэ та... Доодо Бургалтайн, Желтуриин, ...н долоон жэлэй hургуулинууд ...и үүсхэл гаргадаг байха юм.

[Физ]икэ заалгые hайнаар эмхид[хэхэ]... hургуулинуудта политехни[ческ]э hуралсалай амжалтатай бай[ха]... мэдээжэ. Тиимэhээ тус hур[гуул]инуудай физикын багшанар ... Шулунов, Мункуев, Ленхоев, [Ни]... ...ова, Арясова занятинуудаа ...зуудай, МТС-үүдэй хүдэлмэри[тэй] нягта холбоотойгоор үнгэргэдэг ... Жэшээлхэдэ, Доодо Бургалтайн кустын хэдэн багшанар—физигүүд нүхэр Л. А. Ленховоин ударидалгаар Желтуриндахи тээрмэдэ ошожо, гурил татахыень хараhан байгаа. Тэндэ үзэhэн хараhан юумэнүүдээ юм соохитой холбожо заахадань, hурагшад ехэтэ hонирхон шагнаад, гүнзэгыгөөр ойлгожо абадаг байна. Тэрэшэлэн хизаар ороноо шэнжэлхэ хүдэлмэридэ үхибүүд олоор хабаадалсана. Нютагтахи элдэб олон ургамалай, шулуунай, бусад зүйлнүүдэй гербари, картограмма, схемэ зохёожо, хизаар ороноо шэнжэлхэ буланда наринаар хадагалдаг юм.

Багшанар политехническэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тулада нютагай үйлэдбэриин предприятинуудта экскурсяар ошожо, хүдэлмэритэйнь танилсахаhаа гадна, үйлэдбэридэ зорюулагдаhан номуудые уншаха, лекци шагнаха, кинокартина хараха ёhотой. Энэ хүдэлмэриин hайнаар ябуулагдадаг газарта багшанарай политехническэ эрдэм нилээд дээшэлдэг байна. БМАССР-эй габьяата багша Е. П. Порохня гараар бүтээдэг ажал тухай hонирхолтой хөөрэлдөө хэдэ дахин хэhэн байха юм.

Нютагуудтахи hургуулинууд hуралсалай шухала хэрэгсэлнүүдые бии болгохын тула элдэб зүйлнүүдые магазинhаа худалдан абадаг, зарим юумэнүүдые үхибүүд өөhэдөө хэдэг болонхой. Жэшээнь, Доодо Бургалтайн hургуулиин hурагшад багшынгаа туhаламжаар жэл бүхэндэ 2—3 юумэ өөhэдөө дархалан бүтээгээд, hургуулидаа бэлэглэдэг болонхой.

Һургуулинуудай багшанар нютагуудтахи предприятинуудта, колхозууд болон МТС-үүдтэ hурагшадтаяа хамта экскурсяар гаража, үйлэдбэритэйнь танилсадаг боложо байна. Энэнь политехническэ hуралсалда ехэ туhа хүргэдэг. Тэндэхи ажал хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэдэгые харахаhаа гадна, ашагладаг техникэтэйнь, түрүү хүнүүдэй ажалай дүй дүршэлтэйнь танилсаха арга олоно. Аймагай hургуулинуудта hурадаг 7 — 10 классуудай hурагшадые Тохойн ГЭС-тэ, МТС-үүдтэ, Желтуриин тээрмэдэ абаашажа, хүдэлмэритэйнь танилсуулдаг болоо.

Физикын багша нүхэр В. Е. Шулунов hурагшадhаа бүридэhэн физико-техническэ кружок бүри 1950 ондо эмхидхэhэн юм. Тэрээндэ хабаадагшад өөhэдынгөө техническэ ба ухаалан зохёохо бодолоор онсо илгарна. Тэдэнэр модоор, металлаар элдэб юумэ бүтээдэг зэр зэмсэгүүдтэй, электрын тогтой танилсана, ажалдаа хэрэглэхэ арга метод шудална.

Теоретическэ асуудалнуудые бодото ажал хэрэгтэй нягтаар холбожо шэнжэлэн шудалха хэрэгтэ манай багшанар ехэ анхарал табидаг. Жэшээнь, аймагай hургуулинуудтахи математикын болон физикын багшанар нүхэд Шулунов, Нимаева, Бардина, Ленхоев, Мункуев гэгшэд хүдөө ажахын болон промышленна үйлэдбэритэй нягта холбоотой олохон тоо бодолнуудые өөhэдөө зохёоhон байха юм. Арифметикын урогой үедэ колхозой тоо мэдээнhээ абтаhан бодолго бодуулдаг байна.

Математикын багшанар Д. Нимаева, А. Бутахова, Д. Мункуев найман час соо ажаллаhан колхознигой гү, али хүдэлмэришэнэй хэды шэнээн юумэ хэhые, тэрээнэйнгээ түлөө хэды шэнээн ажалта үдэр гү, али мүнгэн түлөөhэ тооложо гаргаха бодолго hурагшадтаа бодуулдаг байха юм.

Олон зүйлэй предмедүүдые, эгээн түрүүндэ биологиие бодото ажалтай холбонгүй заажа болохогүй бшуу. Тиимэhээ hургуулинуудай дэргэдэ hуралсалай - туршалгын талмайнуудые эмхидхэхэ шухала. Аймагаймнай долоон жэлэй ба дунда hургуулинууд өөhэдынгөө талмайнуудтай. Мүнөө хүдөө ажахын үйлэдбэритэй hурагшадаа танилсуулха аргатай болообди. Тиигэбэшье, hургуулинуудай дэргэдэхи талмайнууд дээрэ үйлэдбэриин практика үшөөл хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Манай биологиин багшанар hургуулинуудай дэргэдэхи талмайнуудые гуримшуулхын тула өөдтэй юумэ үшөөл хэдэггүй байhаар.

Һургуулинуудай талмайнуудта таригдаhан ургамалнуудые харууhалха хэрэгтэ гансахан биологиин багшанар бэшэ, харин бүхы багшанар хабаадаха уялгатай гэжэ педагогическа соведүүд тоолоhон байгаа. Тус аймагай багшанар барандаа hурагшадтай хамта энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо.

Зарим багшанар, жэшээлхэдэ нүхэд Г. Н. Машурова, Д. Н. Цыбикова туршалгынгаа талмайе хэмжэжэ үзэhэнэй hүүлээр, хаана клумба хэхэб, хаана үшөө юу тарихаб гэжэ, тодорхойлон түсэблэhэн байна. Һурагшадай хими шудалхадань hургуулиин талмай ехэ туhатай байдаг. Хими заадаг багшанар нүхэд Р. Гармажапова, Р. Макарова, Д. Цыбикова минеральна үтэгжүүлгын ямар юумэнhээ бүридэдэг, ямар ургасада хэрэгтэй болодог тухайдань hурагшадтаа ойлгуулжа үгэнэ.

Мүн географи заадаг багшанар нүхэд Е. Т. Питерский, Н. П. Логинова агаарай байдал хайшан гэжэ шэнжэлхэ, бэшэхэ тухайдань 5-дахи классай hурагшадта заажа үгэдэг байха юм. Ториин дунда hургуулиин 5 — 7 классуудай hурагшад метеорологическа станцида экскурсяар ошожо, тэрэнэй хүдэлмэритэй танилсаhан байгаа. Энэнь hурагшадай олоhон эрдэмээ ажал дээрэ хэрэглэхэдэнь ехэ туhа хүргэнэ.

Тэрэшэлэн Наринай долоон жэлэй hургуулиин hуралсалай-туршалгын талмай дээрэ заняти hайнаар эмхидхэгдэдэг байна. Багшанарай ба түрэлхидэй өөhэдтөө огород тариха хэрэгтэ hургуулиин директор нүхэр Е. П. Порохня ехэ анхарал табидаг.

Тус hургуули үхибүүдээ, тэдэнэйнгээ түрэлхидые эдэбхитэй хабаадуулан, 1 — 3 классуудта гар ажалай урок хэхэдэ хэрэгтэй болодог зүйлнүүдые (хайша, зүү, ниидхэ, саарhа, картон, бүдэй элдэб үртэhэ, шабар, пластелин, доскануудые) элбэгээр бэлдэhэн байха юм.

Манай аймагай олохон hургуулинууд практикум үнгэргэхэ хүдэлмэрилэгшэдөөр дутамаг. Тиимэhээ МТС-үүдэй токарьнууд, столярнууд, технигүүдые уриха баатай болодогбди. Тэдэнэрэй олонхинь багшын мэргэжэлгүй туладаа, зарим ушарта занятяа ойлгосо багатайгаар үнгэргэдэг байна.

Үлэгшэнэй, Ториин дунда hургуулинуудай, мүн Доодо Бургалтайн, Желтуриин долоон жэлэй hургуулинуудай багшанар hурагшадаа хүдөө ажахытай танилсуулха зорилгоор ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байнхай. Олонхи hургуулинуудай hурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хабаададаг болоо.

Һургуулиинхидай хэhэн ажалые колхознигууд hайшаалтайгаар, хүндэтэйгөөр хүлеэн абадаг байна.

Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз Үлэгшэнэй дунда hургуулида 20 мянган түхэригэй элдэб хэрэгсэлнүүдые абажа үгөөд, аймагай газетээр дамжуулан бусад колхозуудые уряалаа.

Тусхай кабинедтэй, мастерскойтой, ургамалай булангуудтай, hуралсалай - туршалгын талмайтай болоогүй hаа, политехническэ hуралсал hайнаар эмхидхэжэ шадагдахагүй. Үлэгшэнэй, Алтанай, Наринай hургуулинууд олониитые, илангаяа түрэлхидые эдэбхитэйгээр хабаадуулан, hуралсалда шухала элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые бии болгоо.

Тэрээнhээ гадна, эдэ hургуулинууд үхибүүдэй өөhэдэйнь дархалан бүтээhэн түхеэрэлгэ олоор хэрэглэжэ, занятяа колхозно үйлэдбэритэй холбоотойгоор үнгэргэдэг болонхой.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри иигэжэ хэhэнэй эсэстэ политехническэ hуралсал аймагай олон hургуулинуудта гол түлэб хангалтатайгаар бэелүүлэгдэдэг болоо гэжэ хэлэмээр байна. Тиигэбэшье, энэ хүдэлмэридэмнай нилээд олон дутагдалнууд бии. Тэдэнээ зайсуулжа, политехническэ hуралсалые бүри hайнаар эмхидхэхэ гээшэ багшанарай, hургуулинуудтахи партийна, профсоюзна, комсомольско, пионерскэ организацинуудай, олониитэ зоной хүндэтэ хэрэг мүн.

С. ТАБДАЕВ, Ю. МАКАРОВ, Ториин аймОНО-гой инспекторнүүд.
Б. БАДМАЕВ, аймагай педкабинедые даагша.

США-гэй Правительствода Советскэ Правительствын эльгээһэн ното

СССР-һээ США-да байдаг Сат зуурын этигэмжэтэ Түлөөлэгшэ С. Р. Стриганов США-гэй Гүрэнэй департаментда ошожо, Советскэ Правительствын иимэ ното барюулаа:

«Советскэ Социалистическэ Республиканудай Союзай Правительство Америкын Холбоото Штадуудай Правительствода иигэжэ мэдүүлхые шухалада тоолоно.

Лаб тодоруулагдаһан баримтануудай ёһоор, 1956 оной декабрийн 11-дэ Владивостогой сагаар 13 час 07 минутын ба 13 час 21 минутын хоорондо «Б-57» түхэлэй Американ гурбан реактивна самолёт Владивостогһоо урдуур Японой далай тээһээ ерэжэ, СССР-эй гүрэнэй хилые дабаад, Советскэ Союзай агаарай дайда руу холохон нэбтэрэн ороһон байна. Эдэ самолёдууд Владивосток шадар, СССР-эй территори дээрэхи агаарай дайда руу ороһон байгаа. Самолёдуудай ниидэһэн газарта сэлмэг тунгалан байһан дээрэһээнь лётчигууд зүг зүгэй алдажа, төөрихэ ёһогүй байгаа.

Советскэ Союзай агаарай хилые Американ самолёдуудай дабаһан ябадалынь США-гэй сэрэгэй засагаархидай зүгһөө тагнуул хэхэ зорилгоор зорюута үйлэдһэн хэрэг гэжэ харагдаха ёһотой. Энэ ушар Дурна зүгтэхи уласхоорондын байдалые түгшүүрилдэ оруулангүй байха аргагүй.

Советскэ Союзай агаарай хилые Америкын самолёдуудай будуулигээр дабаһан тушаа эрид буруушаалаа США-гэй Правительстводо Советскэ Союзай Правительство мэдүүлнэ. Энээнһээ зэмэтэй хүнүүдые хэһээжэ, мүн саашадаа СССР-эй гүрэнэй хилые Американ самолёдуудай дабаха ябадал болиулха хэмжээнүүдые США-гэй правительствын зүгһөө абахыень Советскэ Правительство эринэ.

Хэрбээ саашадаа СССР-эй агаарай хилые Америкын самолёдуудай дахинаа дабаа һаань, тэрээнэй хойшолонгүүдай түлөө Америкын Холбоото Штадуудай Правительство сум харюусаха болохо гэжэ мэдүүлхые Советскэ Правительство шухалада тоолоно».

Хитадай Арадай Республика. Сямыньдао аралые Хитадай газартай холбоһон 2 метр утаг далан шоройгоор хэгдэжэ дүүрэгдэбэ. Энэ далан 19 метр үргэнтэй юм. Машинанууд, мүн ябаган хүнүүд тэрээн дээгүүр ябажа эхилээ. Мүн энээнтэй зэргэлүүлэн ондоо далан хэгдэбэ. Сямыньдао аралые Амой гэжэ томо порттой (Хитадай зүүн урда зүг) холбоһон түмэр зам тэрээн дээгүүр гараха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сямыньдао аралые Хитадтай холбоһон далан шорой.

Синьхуа агентство.

Италиин Коммунистическэ партиин VIII съезд

Италиин Коммунистическэ партиин VIII съезд Римдэ болоод тараба. Олон оронуудай коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй ахадүү партинуудай делегацинууд съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаа. КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүнэй кандидат Центральна Комитедэй секретарь Е. А. Фурцева КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн И. К. Жегалин гэгшэдһээ бүридэһэн делегаци Советскэ Союзай Коммунистическэ партие түлөөлжэ, съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

«Социализмда орохо Италиин замай түлөө, ажалша ангинуудай демократическа правительствын түлөө» гэһэн элидхэл Италиин Коммунистическэ партиин Генеральна секретарь Пальмиро Тольятти съезд дээрэ хээ. Мүнөөнэй уласхоорондын байдалые шэнжэлхэдээ, «египет арадта эсэргүү англо-французска добтолгоһоо боложо, бүхы соёл болбосоролто дэлхэй дайнай аюулда орон алдаба» гэжэ Тольятти онсолон тэмдэглэһэн байна.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд уласхоорондын хүдэлмэришэнэй болон социалистическэ хүдэлөөндэ тон ехэ удхашанартай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Ороной дотоодын байдал тухай хэлэхэ зуураа, Италие социализмын замда оруулхын тула экономическа хубилалтануудые хэхэ шухала гэжэ Тольятти хэлэбэ. Энэ талаар ойрын сагта бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд болгон аграрна реформо хэхэ, томо томо монополинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха, налогой талаар реформо хэхэ, мүн республикын конституцие тон нарийнаар сахигдаагаар болгохо ёһотой гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Демократическа ба социалистическэ общество байгуулха илалтата замаар Италиин хүдэлмэришэн ангиие, мүн бүхы арадые Италиин Коммунистическэ парти хүтэлжэ шадаха гэжэ этигэжэ тухайда Тольятти элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Тольяттиин элидхэл тушаа олон хүн үгэ хэлээ. Ажалшадай байдалые һайжаруулхын түлөө Италиин коммунистнүүдэй хэдэг эрэлхэг тэмсэл тухай, город болон деревниин үргэн олон ажалшадай дунда ябуулдаг хүдэлмэрэе һайжаруулха тухай, хархис этэгээдүүдтэ эсэргүү-сэн, хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлые бэхижүүлхэ тухай съездэдэ хабаадаһан делегадууд хэлээ.

Хүн зоноой дундахи нүлөөгөө улам үргэдхэхын түлөө Коммунистическэ партиин тэмсэлые шангадхаха шухала гэжэ партиин хүтэлбэриин гэшүүн Серени хэлэбэ. Таряашад Италиин ажалшадай тон ехэ хубинь байдаг тула хүдэлмэришэн ангиин гол союзнигынь болохо ёһотой гэжэ тэмдэглэбэ.

Партиин хүтэлбэриин гэшүүн, мүн ВИКТ-ын генеральна секретарь ди Витторио профсоюзна хүдэлмэриин зорилгонууд тухайда тоггоолжо хэлээ. Ажалай бүтээсын дээшэлжэ ябашье, салин хүлһэнэй бага болоһоор байһан тухай гэршэлһэн олон баримтануудые дурдан харуулба. 1948 онһоо 1955 он хүрэтэр салин хүлһэнэй миил 11,6 процентээр нэмэгдэһэн хэдэнь, үйлэдбэриин зэдэй олзо зарим ушарта 700 процент хүрэтэр дээшэлһэн байха юм. Баян ангинууд хүсэеэ нэмэгдүүлхэн, ажалшадай байдалые улам бүри муудхаар байна. Тиимэһээ ВИКТ-ын гэшүүн болоһон ажалшадые, мүн бусад профсоюзуудай гэшүүдые, тэрэшэлэн ямар нэгэ профсоюзда хабаадаагүй байһан ажалшадые ниилүүлһэн профсоюзна шэнэ ехэ организаци байгуулан, ажалшадай эрхэ ашаг бэхижүүлхэ шухала гэжэ ди Витторио мэдүүлээ.

Итальянска Коммунистическэ партиин съездын декабриин 10-най үдэшын заседани дээрэ съездын делегадуудай үгһөө нэрьемэ айлшан тэдэ ташаалгаар угтагдан, КПСС-эй ЦК-гэй делегациин түлөөлэгшэ нүхэр Е. А. Фурцева үгэ хэлээ. Итальянска Коммунистическэ партида КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые нүхэр Фурцева уншаад, мүн түгэсхэлдэ нэрьемэ удаан айлшад ташаалга доро уншаһан байна.

Зүбшэгдэхэ эхилжэ хэгдэхэ асуудал—«Партиин шэнэ Уставай проект тухай» элидхэл ИКП-ын ЦК-гэй Генеральна секретарийн орлогшо Луиджи Лонго хэбэ.

Партиин хүтэлбэриlхэ шэнэ органуудые һунгаһан һунгалтын дүнгүүд съездын һүүлшын заседани дээрэ соносхогдобо.

Центральна Комитедтэ 110 хүн, центральна хиналтын комиссида хүн, центральна шалгалтын комиссида 5 хүн һунгагдаа.

Партиин Центральна Комитедэй гэшүүн Джан-Карло Пайетта съезд дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлээ. Итальянска Коммунистическэ партиин түүхэдэ энэ съезд тон удхашанартай съезд болоһон. Энэ съезд тодоруулан харуулаа. Һүүлэй 10 жэлдэ турша партиин үргаһые, тэрээнэй нэгэдэлэйнь улам бэхижэһые гэршэлэн харуулаа. Социализмда орохо итальянска замаар дабшаха тулада партимнай политическэ шэмхэлдэхэ хүдэлмэрээ улам шангадхаха ёһотой гэжэ Пайетта онсолон тэмдэглэбэ. (ТАСС).

Манай календарь

В. БЕРИНГ

(Наһа бараһаар 215 жэлэй ойдо)

Ородой мэдээжэ далайн аяншан Витус Беринг 215 жэлэй саада тээ, 1741 оной декабриин 19-дэ наһа бараһан юм.

В. Беринг Ютландида (Дани) түрэһэн юм. 1704 ондо Петр I тэрэниие ородой Балтиин флодто абаа һэн. Балтийскэ, Азовско флодуудта Беринг алба хэһэн, ород-турци хоёрой хоорондохи дайнда хабаадаһан байна. Тэрэнэй һүүлээр Ази Америкэ хоёрой хоорондо хоолой (пролив) бии гү гэжэ мүн Дунда зүгэй газар шэнжэлхэ зорилготой Камчатска нэгэдэхи экспедицин начальнигаар томилогдоһон юм. Экспедицидэ хабаадагшад 2,5 шахуу жэл соо хуурай газараар, мүн далайгаар ябажа, Камчатка хүрэһэн байна. 1728 оной июльдэ энэ экспедици Святой Лаврентий гэжэ арал олоһон, Ази Америкэ хоёрые таһалһан хоолойгоор ябажа гараһан юм.

1733 ондо Сибириин ба Дальна Востогой хойто зүгэй газар шэнжэлхэ экспедицидэ оролсоод, Беринг өөрынгөө отрядтай дахяад Камчатка ошоо һэн. Тиихэдэ Петропавловск-на-Камчатке гэжэ городой эхи һуури табиһан ба мүн Америкын эрье хүрэһэн байна. Тэндэһээ бусахадаа урдань мэдэгдээгүй хэды аралнууд эндэ бии гэжэ Беринг тодорхойлоо. Тиин энэ экспедици аргагүй хүндэ байдалда ажалһан дээрэһээ цынгаагаар үбшэлжэ, отрядайнь олон хүн наһа бараба. Мүн энэ үбшөөр үбшэлжэ Беринг наһа бараһан байна. Тэрэнэй отрядай үсөөхэн хүнүүд Петропавловск бусажа шадаа һэн.

Экспедициин үедэ Берингын ябаһан далай, Ази Хойто Америкэ хоёрой хоорондохи хоолой, мүн тэрэнэй наһа бараһан арал тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэһэн байна.

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН XI СЕССИ

Декабриин 14-нэй үглөөнэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 14. (ТАСС). Арадай демократиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй хамаархадаг, тэдэ гүрэнүүдтэ эсэргүү хорото ябуулга гэжэ байдаг тухай асуудалые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ Советскэ Союзай делегаци дурадханан байгаа. Генеральна Ассамблейн декабриин 14-нэй үглөөнэй заседани дээрэ советскэ делегациин дурадхал зүбшэн хэлэлсэгдээ.

Энэ асуудалые мүнөөнэй сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ Генеральна комитедэй олонхиин дуугаар һанамжалан дурадханаанинь һайн гэжэ советскэ делегациин толгойлогшо В. В. Кузнецов тэмдэглээ. Тус дурадхалые Генеральна Ассамблей баталха бээз гэжэ найдаха зуураа, Тусхай политическэ комитедтэ уридшалан хараха гэһэн һанамжые Советскэ Союзай делегаци буруушаахаа байна гэжэ В. В. Кузнецов мэдүүлбэ.

Арадай демократиин оронуудта эсэргүү шэглүүлэн США-гэй хэдэг хорото ябуулга тухай гэршэлһэн олон баримтануудые В. В. Кузнецов дурдаба. ООН-эй Уставта огто таарахагүй политикые эрид буруушааха, США-гэй зүгһөө бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархан, хорото ябуулга хэхыень болиулхын тула яаралтай хэмжээ абаха ябадал — ООН-эй арюун уялга болоно гэжэ нүхэр Кузнецов тэмдэглээ.

Ассамблейн тон ойрын пленарна заседани дээрэ энэ асуудал заатагүй зүбшэн хэлсэхые советскэ делегаци эринэ.

Советскэ Союзай делегациин дурадхалые дэмжэн, Чехословакиин делегациин толгойлогшо В. Давид үгэ хэлээ.

Эб найрамдалда эсэргүү шэглүүлжэ США-гэй хэдэг ябуулгань венгерскэ событинуудай үедэ илангаяа элеэр харагдаа гэжэ Чехословакиин делегаци онсолон тэмдэглэбэ. Чехословакида, арадай демократиин бусад оронуудта эсэргүү американска организацинуудай хорото ябуулга тухай олон баримтануудые В. Давид дурдан харуулба.

США-гэй хорото ябуулга тухай асуудал Генеральна Ассамблейн пленарна заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхые США-гэй, Австралиин түлөөлэгшэд буруушаагаа.

Һүүлээрнь, арадай демократиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй хамаархажа, хорото ябуулга хэжэ байһан тухай асуудалые Генеральна Ассамблейн XI сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэһэн Генеральна комитедэй дурадхалые Генеральна Ассамблей һайшаагаа. Американска делегациин үсэд нэтэрүү эрилтын үндэһөөр, тус асуудал зүбшэн хэлсэхыень Тусхай политическэ комитедтэ даалгаха гэжэ шиидхэгдээ.

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). Аюулгүйн Соведэй, мүн экономическа болон социальна Соведэй, Уласхоорондын судэй гэшүүдэй тоое олон болгохо зорилгоор ООН-эй Уставые хубилгаха тухай асуудал Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэр үглөөнэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ эхилээ. Латинска Америкын 16 ороной, мүн Испаниин дурадханан резолюциин проектнүүд Ассамблейн үзэмжэдэ табигдаба.

ООН-эй эдэ органуудай түлөөлэгшэдые олон болгохо тухай дурадхал дэмжэн, Сальвадорой, Венесуэлын, Испаниин, Суданай, Иорданиин, Мексикын болон Цейлоной делегадууд үгэ хэлээ.

ООН-эй Уставай ёһоор Аюулгүйн Соведэй гэшүүдэй ээлжэ һэлүүлхые дэлхэйн алишье хубида тэнсүү байхаар хубааха гэдэг гол ёһон саашадаа сахигдаха гэһэн бэшэмэл найдуулгын оруулагдаагүйдэ, Чехословакиин делегаци Аюулгүйн Соведые үргэдхэхэ проектые дэмжэхэ шадахагүй байна гэжэ В. Давид мэдүүлээ.

Генеральна Ассамблейн удаадахи заседани декабриин 17-до болохо.

Арабска оронуудай түлөөлэгшэд ООН-эй генеральна секретарьтай уулзаба

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). Арабска оронуудай 11 түлөөлэгшэд ООН-эй генеральна секретарьтай үсэгэлдэр уулзаад, удаадахи баримтануудые мүрдэжэ үзэхыень гуйба гэбэл:

1. Египедтэхи арабуудые Израилиин булимтаргашадай тон олоор алаһан тухай, 2. Газын районой арабуудые Израилиин хүсөөр гаргаһан тухай, 3. Синайска хахад арал дээрэ Израилиин сэрэгүүд мүнөөшье хэжэ байгаа тон ехэ һүйдэл хэлнүүд тухай, 4. Египедэй газар дээрэһээ Израилиин сэрэгэй мүн хүрэтэр гаргагдаадүй байһан тухай.

Эрхим ангуушан

Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүн Лодой Отсоров эрхим ангуушан гэжэ гансашье колхоз соогоо бэшэ, мүн аймаг соогоо алдаршанхай.

Жэлһээ жэлдэ тэрэ агнуури хэжэ, сезонно даалгабаряа хэдэ дахин үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө жэлэй агнууриин сезондо Лодой Отсоров даалгабаряа 150 процент дүүргэхэб гэжэ уялга абаһан байгаа. Энэ уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, эрхим ангуушан 2 булга, олохон хэрмэ, гурбан үнэгэ бараад, гүрэндэ тушаагаа.

Колхозой залуу ангуушад Дамдинжап Сосоров, Мунко Бадмаев ба Идам Иванов гэгшэд нүхэр Отсоровые «манай багшамнай» гэжэ хүндэлдэг. Дүй дуршэлтэй ангуушан эдэ залуушуулые эрхим ангуушад болгохын түлөө өөрынгөө баян дүй дуршэлтэй танилсуулна. Энэ жэлэй агнууриин сезондо Отсоровтой хамта агнаһан ангуушад һайн ажалла туйлаа. Ангуушад Хандажап Шаракчинов, Дамдинжап Сосоров, Мунко Бадмаев, Жамбал Хандажапов, Мунко Аюшеев, Дарма Раднаев гэгшэд хэдэ хоёр булга, гурбан зуу гаран хэрмэ бариа.

Б. Чагдуров.

ТЕАТР

Колхозно кадрнуудые хүмүүжүүлгэдэ туһатай зүжэг

Бурят-Монголой драмтеатрын артистнууд советскэ драматург Лаврентьевэй зохёоһон «Иван Буданцев» гэжэ зүжэгөөр 25-дахи театральна сезоноо нээбэ.

Театрын хүдэлмэрилэгшэд зүжэгүүдэйнгээ эхэнхи хубиие хүдөөгэй клубуудта табижа, колхознигуудые габьяата ажалда уряалан зоригжуулдаг байна. Мүнөө «Иван Буданцев» гэһэн зүжэг харуулжа, сезоноо эхилһэн ушарынь урдахи заншалаа үргэлжэлүүлһэн ябадал болоно. Советскэ мэдээжэ драматург В. Лаврентьевэй энэ зүжэг соо Сибириин «Восход» колхозой мүнөөнэйшье ба ерээдүйн байдал, томо ажахын түрүүлэгшэ Иван Буданцевай жэшээтэ һайнаар хүтэлбэрилжэ байһан арга метод тухай тодорхойгоор харуулагдана.

Иван Буданцев удаан саг соо ажаллахадаа, улад зонтойгоо нягта холбоотой ябажа, ехэ дүй дуршэлтэй болоһон байна. Иимэ хүнүүд манай советскэ үедэ олоор хүмүүжүүлэгдэнхэй. Коммунистическэ партиин хүмүүжүүлһэн Иван Буданцев мэтын хүнүүдэй ролиие манай артистнууд шадамараар, хүн зондо ойлгосотойгоор наадажа харуулаа.

Энэ зүжэг соохи һайн һайхан жэшээнүүд гансал үнгэрһэн замые бэшэ, харин мүнөөнэй бодото байдалые, геройнуудые үнэн зүбөөр харуулна. Энээниие драматургын габьяа гэжэ тоолохо хэрэгтэй. «Иван Буданцев» гэжэ зүжэгые эхинһээн абаад, эсэстэнь хүрэтэр ехэ һонирхолтойгоор харанабди.

Энэ зүжэг «Восход» колхозой, тэрэнэй түрүүлэгшын хэжэ байһан хүдэлмэритэй танилсаха арга олгоно. Гэхэ зуура, зонодохи секретарь Задорожныхай түрүүлэгшэ Буданцевта дурагүйтэн эсэргүүлжэ, доогуур дээгүүр ябуулга хэжэ байһан юрэнхы байдалые ядахаар байба.

Энэ зүжэг соо өөр өөр хүсэлэтэй, ондо ондоо абари зантай, ажаһуудалтай хүнүүд үйлэдэлсэнэ. Эдэ бүгэдыень артистнууд шадамараар бэрхээр харуулна. Мүнөө үеын хүнүүдэй сэхэ сэбэр ябадал, мүн аллуу эндүүнь зүжэг соо зүбөөр харуулагдана. Эндэ наададаг актёрнууд харагшадай сэдьхэлые хүнгэн мүрөөр хүдэлгөөд хизаарлаха гэнэгүй, харин геройнуудайнгаа абари заншые тон зүбөөр харуулха гэжэ оролдоно.

Тиибэшье, тэндэнь дутуу дундануудшье олохон бии. Зүжэг соо хэлэгдэһэн бүхы жэшээнүүдые хүсэд гүнзэгыгөөр харуулагдаагүй.

Иван Буданцев олон юумые үзэһэн хараһан, ажабайдал хүнүүдые һайса мэдэхэ болоһон, эрдэм бэлигтэй, оролдосотой хүн гэжэ зүжэг харагшад ойлгоно. Зүгөөр, Буданцев боложо наадаһан артист П. Н. Николаев геройнгоо һанал бодол, ажал хүдэлмэриие зүбөөр харуулха гэжэ хэды хүсэбэшье, үшөөл бирагүй гэхээр байна. Иимэ томо колхозой хүтэлбэрилэгшын, «халуун шулуу долёоһон» хүнэй абари зангай, ажал-ябуулгын зарим нарин талые хүсэд тодоор гарагагүй.

Тиибэшье, артист П. Николаев Иван Буданцевай дүүргэхэ үүргын гол зүйлнүүдые этигэмээр, зүбөөр наадана. Буданцев советскэ хүнүүдэй ерээдүйн хүсэл, аласай зорилгые һайса ойлгоно. Тиимэһээ тэрэ сэдьхэл соонь хүнүүд тушаа эсэгэ ёһоной энхэргэн бодол түрэнэ. Гэхэ зуура, хүтэлбэрилжэ байхадаа хүнүүдтэ нэгэ бага эрид шэрүүнөөр хандадаг шэнги байна. П. Николаев шадабаритай, мэргэжэлтэй артист туладаа энэ ролиие саашадаа бүри һайнаар, бүри гүнзэгыгөөр шадажа, Иван Буданцевай абари зангые бүхы талаһаань харуулжа шадаха һайдагдана.

Хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, һүүлшынгээ үдэрые хүлеэбэшье, арад зоной аша туһада ами наһаяа хайралангүй үгэдэг хүнүүдэй (энэ ушарта Иван Буданцевай) ажабадалые зүбөөр харуулха гэшээ артистын арюун уялга болоно. Өөрынгөө уялгые хэндэ дамжуулан даалгахаб гэжэ Иван Буданцев һанаата болохо зуураа, хүн бүхэн тушаа бодомжотойгоор, шанга эрилтэтэйгээр хандана. Колхозодонь ерэһэн архитектор Тихонов слесарь Геннадий хоёрые тон бэрхээр тайгаар уггахынгаа хажуугаар, тэдэнэй абари зангые, шадабари мэргэжэлые ажалша нюдөөрөө адаглан шэнжэн харана. Колхозно тоохонтоо шэнэдхэжэ, культурна болбосон түхэлтэй болгохо тухайда шэбшэжэ ябаһан хүсэл бодолынь бэелүүлхэдэнь һайн мэргэжэлтэд, олон хүдэлмэрилэгшэд хэрэгтэй гэжэ мэдэнэ.

Иван Буданцев үлбэртэжэ абиртабашье колхозойнгоо хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа үгэһөөр лэ байгаа. Энэ ехэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүдые харахадаа тон ехээр дураа гутан зэбүүрхэдэг байна. «Минии басаган хүнгэхэнөөр ажаһууха арга юундэ бэдэрнэб?» гэжэ гэмшэн байжа хэлэнэ. Тихоновые Елена Фёдоровнагай ямар зам тээшэ татажа байһыень мэдэжэрхэнэ. Тихоновые кабинедһээ сааша гарадаггүй хүн бэшэ, харин колхознигуудай мүнөөдэрэй эрилтые мэдэдэг архитектор болгохын түлөө Буданцев тэмсэжэ ороно.

Иван Буданцев Тихоновэй проектые голоһон шалтагааная тайлбарилан, өөрынгөө колхознигуудай һанал бодолые тодоор хэлэжэ үгэнэ. Залуу архитектор Тихонов Иван Буданцевай эдэбхитэ хабаадалгатайгаар, колхозойнь шэнэ тосхоние болбосон һайхан болгохо проект зохёохын тула үлэхэ гэжэ шиидэнэ.

Урин аад, шууд сэхэ бэшэ, зөөлэхэн зантай архитектор Тихоновэй ролиие залуу артист Пурбуев яһала һайнаар наадаба. Гэбэшье, Тихонов заримдаа бүри үхибүүн шэнги зөөлэхэн зантай, хүн зонһоо таһаран холодоһон түхэлтэй болошоно. Артист Пурбуев энээниие хараадаа абажа, архитекторые бээ хүсэһэн хүн шэнгеэр харуулха бээ гэжэ найдахаар. Тихонов хэды олон дутагдалтайшье һаа, үнэн сэхэ, оролдосотой хүн байха зэргэтэй. Эгээл тиимэһээ, Иван Буданцев тэрээнтэй нягта холбоотой болоно ажаллана.

Архитекторэй һамган болохоо байһан Елена Федоровнагай абари зангые артистка Ц. Гончикова бүришье һайнаар харуулжа шадаа.

Тиихэдэ Даша Грачевагай роль наадаһан артистка П. Шаповагай энэ үүргэе дүүргэхын тула ехэ бэлэдхэл хэһэниинь эли болоно. Даша алдартай һаалишан байһан аад, райкомой зонодохи секретарь Задорожныхэдэ эли дадалаар хашуулаад, город ошохо баатай болоһон байгаа. Городой культуратай болоһоо һайрхан, онсо илгарха гэжэ оролдобошье, ажалда дурадаг үнэтэ заншалаа орхёогүй Даша басаганай ролиие П. Шапова һайнаар наадана.

Түрэхэ гарахаһаа дорюун, түбэг бэрхэшээлнүүдһээ айдаггүй Даша басаган ямаршье ажалда гарахаар бэлэн. Буданцевые «аймшагтай» хүн гэжэ һанадагшье һаа, бидэндэ иимээр лэ хандаха ёһотой гэжэ ойлгодог байһан юм.

Артистка Шапова Дашын ябадалые зүбөөр харуулжа шадабашье, хэлэниинь ойлгосогүйшэг байба. Буряадшалхын орондо, ород үгын аялгаар хөөрэнэ. Энэ дутагдалаа заһаа һаань, һайн байгаа.

Геннадий Прохоровой рольдо наадаһан залуу артист В. Самандуев тухай хэдэн үгэ хэлэхые хүсэгдэнэ. Тэрэнэй эхэнгээ хүсэлэнгөөр хүдөө гаража, «Восход» колхоздо ерэһэн юрын хүбүүн Геннадиие артист Самандуев тон һайнаар наадана.

Машинаар полидо ажаллахые дурладаг Валя Буданцевагай ролиие наадаһан артистка А. Абашеева гол түлэб һайнаар наадабашье, сценэ дээрэ бээ барижа байһан дээрэһээ Валиин зарим образые дутуугаар харуулаа. Хүрһэ басаган хоёроо эбтэй болгохо гэжэ саг үргэлжэ оролдодог, һайн һанаатай хүгшэн Ефросинья Назаровнагай ролиие РСФСР-эй габьяата артистка М. Н. Степанова мүн лэ шадамар бэрхээр наадана.

Партиин райкомой секретарь боложо шэнээр һунгагдаһан Якутинай ролиие БМАССР-эй габьяата артист Б. Вампилов һайнаар наадана. Шэнэ секретариин ухаамсартай бэрхэ, ямаршье асуудал хандахадаа шиидхэхэ шадабаритай хүн байһыень тон зүбөөр шадажа харуулба. Зоныен секретарь байһан Задорожнын зүгһөө Иван Буданцевые али болохоор муудхаха оролдоһон һэдэлгыень Якутин эрид шууд буруушаан тэмсэнэ.

БМАССР-эй габьяата артист Б. Ринчино зоныен секретарь Задорожныхай ролидо наадахадаа, тэрэ даргын һула тулюурые, холо харадаггүй, бэлэдхэл багатай байһые Иван Буданцевта тон дурагүй байһые секретариин «тон ехээ» тушаалдаа хэнэйшье бэшэ хайраар үлэһыень харуулжа шадаа.

Колхозой партийна организациин секретарь Егор Трофимович Ушаковой рольдо наадаһан БМАССР-эй габьяата артист Г. Лосев тухай хэдэн үгэ хэлэе. Иимэ ехэ ажахын Ушаков лэ саашадаа ударидаха гэжэ колхозой правленинь түрүүлэгшэ Иван Буданцев һанана.

БМАССР-эй габьяата артист Лосев Ушаковэй Иван Буданцевта дуратайгаа онсолон харуулхаһаа гадна, партийна организациин хүдэлмэриие бэрхээр тайлбарилжа шадабаритай байһанаа элирүүлээ.

Энэ зүжэгые хараад байхадаа театрын артистнууд «Иван Буданцевые» һайнаар наадаһан тушаа горьтой хүдэлмэри хээ гэжэ тон шолол хэхээр байна.

А. ПЛИШКИНА.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-.., отделов: партийной жизни сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16

Н—00636. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 7012.